

บทที่ ๓

แนวโน้มสถานะความมั่นคงทางทะเลในทศวรรษหน้า

“เราไม่ได้อยู่ในยุคสงครามเย็นอีกแล้ว แต่เราอยู่ในยุคสงครามเศรษฐกิจ หรือสงครามการค้า สงครามเศรษฐกิจ สงครามเศรษฐกิจ คือ สงครามแย่งชิงตลาด แย่งชิงความได้เปรียบทางการค้า แย่งชิงความมั่งคั่งจากประเทศหนึ่งไปเลี้ยงประชาชนในอีกประเทศหนึ่ง”^๑

กล่าวนำ

การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลจะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญ ทำให้ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาท รูปแบบ และแนวทางในการประยุกต์ใช้กำลังทางเรือในการปฏิบัติการกิจ ให้สามารถเผชิญกับภัยคุกคามได้ในทุกรูปแบบ บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติทางทะเล ทำให้งานด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศในทศวรรษหน้า เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวโน้มสถานะความมั่นคงทางทะเลในอนาคต ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตรอยู่ตลอดเวลา ในบทนี้จะได้ทำการศึกษาแนวโน้มสถานะความมั่นคงทางทะเล โดยจะได้นำเอาองค์ประกอบที่สำคัญของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑.)ลักษณะภูมิรัฐศาสตร์และความสำคัญของทะเล ๒.)สถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเล ๓.)บทบาทของมหาอำนาจและประเทศต่างๆ ในภูมิภาคและ ๔.)ปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงทางทะเล มาศึกษา ทำความเข้าใจเพื่อให้เห็นถึง ความสำคัญของทะเลที่มีต่อความร่วมมือด้านความมั่นคง บทบาทและความสัมพันธ์ของประเทศมหาอำนาจและประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ลักษณะของปัญหาและภัยคุกคาม ตลอดจนปัญหา และลักษณะความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล ในภูมิภาค มาศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์และสรุปให้เห็นถึงลักษณะ และแนวโน้มของสถานะความมั่นคงทางทะเลในอนาคตอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ซึ่งจะเป็ปัจจัยหลักในการกำหนดแนวความคิดที่จะนำไปใช้เป็นกรอบ ในการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศในทศวรรษหน้า ต่อไป

^๑ กมล กมลตระกูล. “อนาคตของประเทศไทย”. (กรุงเทพมหานคร:สันติศิริการพิมพ์, ๒๕๕๒) หน้า ๗

ลักษณะภูมิรัฐศาสตร์และความสำคัญของทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้^๒

ลักษณะภูมิรัฐศาสตร์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑. ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือเป็นภูมิภาคย่อย (Sub Region) ของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกตั้งอยู่ระหว่างเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และตอนเหนือของทวีปออสเตรเลีย มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ ๑๔ ของทวีปเอเชีย หรือร้อยละ ๓ ของโลก เป็นที่ตั้งของ ๑๑ ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา ที่มีภูมิอากาศเป็นเขตร้อนชื้นแบบมรสุม และประเทศ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และติมอร์ ตะวันออก ที่มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้นศูนย์สูตร มีประชากรทั้งหมดประมาณ ๕๕๐ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ของทวีปเอเชีย หรือร้อยละ ๘ ของโลก^๓ มีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรมที่ผสมผสานวัฒนธรรมตะวันออกที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย จีนและวัฒนธรรมตะวันตก จากลักษณะภูมิรัฐศาสตร์ดังกล่าวเป็นจุดเด่นให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญทางการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ เนื่องจากที่ตั้งของภูมิภาคที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดีย และมหาสมุทรแปซิฟิก เป็นช่องทางการคมนาคมทางยุทธศาสตร์หลัก เป็นเส้นเลือดหลัก (Blood Line) ในการขนส่งสินค้าเข้า-ออกที่เชื่อมโลกตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกัน และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจของโลกเนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากร และแหล่งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สำคัญของโลก ในขณะเดียวกันจากที่ตั้งที่มีทั้งแบบพื้นทวีปและที่เป็นหมู่เกาะ ความหลากหลายด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ระบบการปกครอง ตลอดจนการแบ่งเขตแดนที่ไม่ชัดเจน ก่อให้เกิดความแตกต่างในการพัฒนาประเทศ การแย่งชิงทรัพยากร และปัญหาชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นจุดอ่อนต่อการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลและความเป็นเอกภาพของภูมิภาคในภาพรวม

๑.๑ ทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สำคัญได้แก่ ทะเลอันดามัน (Andaman Sea) และทะเลจีนใต้ (South China Sea) ทั้งนี้ ทะเลอันดามัน (Andaman Sea) เป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรอินเดีย ด้านตะวันออก เป็นทะเลที่เชื่อมต่อภูมิภาคเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกัน ครอบคลุมอาณาเขตทางทะเลของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ พม่า อินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย สำหรับทะเลจีนใต้ (South China Sea) เป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันตก เป็นทะเลที่เชื่อมต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับเอเชียตะวันออก และหมู่เกาะต่างๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก ทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีช่องแคบ อ่าว และหมู่เกาะที่สำคัญ ดังนี้

^๒ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, รศ.ดร. “ภูมิภาควิทยาศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้”, (เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือ) หน้า ๕

^๓ เรื่องเดียวกัน,หน้าเดียวกัน

๑.๑.๑ ช่องแคบมะละกา (Straits of Malacca) ถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ ที่สำคัญในการคมนาคมทางทะเลในภูมิภาค เป็นช่องทางหลักระหว่างทะเลอันดามันกับทะเลจีนใต้ มีความยาวประมาณ ๖๐๐ ไมล์ทะเล กว้าง ๓๐๐ ไมล์ทะเลทางปากช่องแคบด้านตะวันตก แล้วค่อย ๆ แคบลงอย่างมากเมื่อเข้าไปยัง Phillip Channel^๔ และช่องแคบสิงคโปร์ จนกระทั่งเหลือ ความกว้างน้อยที่สุดเพียง ๓ ไมล์ทะเล ซึ่งสามารถใช้เป็นช่องทางเดินเรือได้เพียง ๑.๕ ไมล์ทะเล ช่องแคบมะละกาถือเป็นส่วนหนึ่งของอาณาเขตทางทะเลที่สำคัญของประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

๑.๑.๒ ช่องแคบลอมบ็อก (Lombok Strait) อยู่ในอาณาเขตทางทะเลของประเทศอินโดนีเซีย ทางปลายเกาะชวาด้านตะวันออก ช่องแคบนี้มีความกว้างและลึกมาก ความกว้างประมาณ ๑๑.๕ ไมล์ทะเล ความลึกของน้ำมากกว่า ๑๕๐ เมตร จึงเป็นเส้นทางเดินเรือ สำรองที่สำคัญเพราะมีความปลอดภัยในการเดินเรือสูง อย่างไรก็ตามเรือสินค้าส่วนใหญ่จะใช้ ช่องแคบนี้น้อยกว่าช่องแคบมะละกา

๑.๑.๓ ช่องแคบซุนดา (Sunda Strait) อยู่ในอาณาเขตทางทะเลของประเทศ อินโดนีเซียระหว่างเกาะสุมาตรากับเกาะชวา มีความยาว ๕๐ ไมล์ทะเล กระแสน้ำแรงและความลึก ของน้ำไม่มากนัก ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของช่องแคบกว้าง ๑๕ ไมล์ทะเล มีเกาะแก่ง จำนวนมาก และค่อนข้างอันตราย เรือสินค้าใช้ช่องแคบนี้น้อยมาก โดยเฉพาะเรือที่มีขนาดใหญ่ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน จะไม่ใช่ช่องแคบนี้

๑.๑.๔ อ่าวไทย เป็นเส้นทางขนส่งทางทะเลเข้า-ออกหลัก และเป็นแหล่ง ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลทั้งมีชีวิต และไม่มีชีวิตของไทยและกัมพูชา จากการสำรวจ ทางธรณีวิทยาพบว่าบริเวณตะวันออกของอ่าวไทยเป็นแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่สำคัญ เป็นที่ตั้งของแอ่งน้ำมัน Pattani Basin, Panjang Basin , Khmer Trough และ Unname Basin ที่ ไทย และกัมพูชา อ้างสิทธิและยังไม่สามารถตกลงกันได้^๕ ส่วนบริเวณด้านใต้ของอ่าวไทย นอกชายฝั่ง เขตแดน ไทย มาเลเซีย มีแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ทั้งสองประเทศได้มีการเจรจาตกลง แสวงประโยชน์ร่วมกันเรียบร้อยแล้ว

๑.๑.๕ อ่าวตังเกี๋ย อยู่ด้านเหนือของทะเลจีนใต้เป็นอ่าวที่มีการใช้ร่วมกัน ระหว่างจีน และเวียดนาม มีแอ่งน้ำมันใหญ่ ๒ แอ่ง ได้แก่ Yinggehai Basin มีพื้นที่ประมาณ

^๔ “ช่องแคบมะละกา”. (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก<<http://th.wikipedia.org/wiki/ช่องแคบมะละกา>>

^๕ “Petroleum Geology of the gulf of Thailand”.(Online).Available: <<http://gregcroft.com/Thailand.ivnu>>(12April 2011)

๒๓,๑๖๖ ตารางไมล์ทะเล และ North Bay Basin มีพื้นที่ประมาณ ๗,๗๒๒ ตารางไมล์ทะเล^๖ จีนและเวียดนามได้อ้างเขตแดนโดยยังไม่เจรจา มีพื้นที่เหลื่อมทับ ๒ บริเวณ คือ ทางตะวันออกเฉียงเหนือ กับทางตะวันตกของเกาะไหหลำ

ภาพที่ ๓

ภาพแสดงช่องแคบที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่มา: John H. Noer, Chokepoints: Maritime Economic Concerns in Southeast Asia, National Defense University, Washington DC., 1996

๑.๑.๖ หมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของทะเลจีนใต้ มีความยาว ๕๐๐ ไมล์ทะเล ความกว้างประมาณ ๕๐๐ ไมล์ทะเล ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่ แนวปะการัง และสันทรายจำนวนมาก จากการสำรวจทางธรณีวิทยาเชื่อว่าบริเวณนี้อุดมไปด้วยน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างประเทศจีน ไต้หวัน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน และเวียดนามที่อ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะนี้ ทั้งนี้ปัจจุบันมีเกาะประมาณ ๔๕ เกาะที่จีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนามได้เข้าครอบครอง และมีการวางกำลังทหารในหมู่เกาะนี้^๗

^๖ “Overpressuring mechanism in Yinggehai Basin, South China Sea”, (Online) . Available : <http://aapgbull.geoscienceworld.org/cgi/content/abstract/87/4/629> (12 April 2011)

^๗ Spratly_Islands, (Online) . Available : <http://en.wikipedia.org/wiki/Spratly_Islands>

๑.๑.๗ หมู่เกาะพาราเซล (Paracel Islands) เป็นหมู่เกาะปะการังเล็ก ๆ ประกอบด้วย เกาะและแนวปะการังประมาณ ๕๐ เกาะ มีเกาะชื่อวูดี้ (Woody) เป็นเกาะใหญ่ที่สุด ซึ่งอยู่ห่างจากเกาะไหหลำของจีนทางตะวันออกเฉียงใต้ระยะทางประมาณ ๑๕๐ ไมล์ทะเล และห่างจากชายฝั่งเวียดนามทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ระยะทางประมาณ ๑๕๐ ไมล์ทะเล มีประเทศที่อ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาะนี้ ได้แก่ จีน ไต้หวัน และเวียดนาม ปัจจุบันจีนได้ใช้กำลังทหารยึดครองหมู่เกาะนี้ทั้งหมด

๒. ความสำคัญของทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Geoffrey Till ได้กล่าวถึงบทบาทความสำคัญของทะเลไว้ในหนังสือ Seapower - A Guide for the Twenty-First Century ว่าทะเลมีความสำคัญตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ใน ๔ บทบาทคือ ๑.) เป็นเส้นทางขนส่งคมนาคมและการค้า ๒.) เป็นแหล่งทรัพยากร ๓.) เป็นสื่อในการแผ่อำนาจอิทธิพล และ ๔.) เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร^๔

๒.๑ ลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ทางทะเลของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความแตกต่างกัน ในเรื่องของที่ตั้ง อาณาเขต และทรัพยากรทางทะเล ส่งผลให้การใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากทะเลของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน หากพิจารณาและวิเคราะห์ถึงบทบาทของทะเลทั้ง ๔ บทบาทตามที่ Geoffrey Till ได้กล่าวไว้แล้วจะเห็นได้ว่า **บทบาทของทะเลที่เป็นเส้นทางขนส่งคมนาคมและการค้าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่สุด และมีลักษณะเป็นความสำคัญร่วมกัน** เนื่องจากการขนส่งสินค้าทางทะเลยังคงเป็นการขนส่งหลักของโลก ทั้งนี้ประเทศที่ให้ความสำคัญในการขนส่งทางทะเลเป็นพิเศษได้แก่ประเทศที่มีอาณาเขตทางทะเลอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ทางทะเล (ช่องแคบมะละกา) และเส้นทางเดินเรือหลัก (ผ่านทะเลจีนใต้) ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย รวมทั้งประเทศต้นทางและปลายทางหลักในการขนส่งสินค้า ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และอินเดีย สำหรับบทบาทของทะเลในฐานะที่เป็นแหล่งทรัพยากร และเป็นสื่อในการแผ่อำนาจอิทธิพลนั้นเป็นบทบาทที่มีความสำคัญเฉพาะประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน และทั้งสองบทบาทนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน กล่าวคือ อำนาจอิทธิพลเหนืออาณาเขตทางทะเลเป็นตัวกำหนดความเป็นเจ้าของของทรัพยากร ในขณะที่การคุ้มครอง และแย่งชิงทรัพยากรทางทะเลเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปกป้อง รักษา และขยายอำนาจอิทธิพลทางทะเลเช่นกัน ประเทศที่ให้ความสำคัญในบทบาทนี้เป็นพิเศษคือประเทศที่มีอาณาเขตทางทะเลมาก มีทรัพยากรทางทะเลโดยเฉพาะน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติมาก การปักปันเขตแดนทางทะเลยังไม่ชัดเจน เช่นประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม กัมพูชา และ

^๔ Geoffrey Till, “Seapower- A Guide for the Twenty-First Century” (Routledge, 2004) p 9-11

ไทย รวมทั้งประเทศที่มาร่วมลงทุนในการแสวงหาทรัพยากรทางทะเล เช่น สหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น และรัสเซีย เป็นต้น ส่วนบทบาทของทะเลในฐานะเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารนั้น เป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งในอดีตในการถ่ายทอดข่าวสาร แนวคิด ความรู้ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ผ่านการคมนาคมและการค้าทางทะเล แต่ในปัจจุบันบทบาทดังกล่าวได้ลดความสำคัญลงมาก เนื่องมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสารผ่านดาวเทียมและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ประเทศที่ยังให้ความสำคัญของทะเลในบทบาทนี้เป็นพิเศษได้แก่ประเทศในลักษณะหมู่เกาะ ที่มีที่ตั้งอยู่ห่างไกล เช่น อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เป็นต้น

๒.๒ จากลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งหมด ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ไทย กัมพูชา และเวียดนาม (ยกเว้น ประเทศลาว) มีที่ตั้งติดกับทะเล ทะเลจึงถูกใช้ประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อมจากประเทศใน ภูมิภาคและประเทศนอกภูมิภาค ทะเลจีนใต้ โดยเฉพาะช่องแคบมะละกามีความสำคัญในบทบาท ที่เป็นเส้นทางขนส่งคมนาคมและการค้า ประมาณกันว่าเกือบครึ่งหนึ่งของเรือบรรทุกตู้สินค้า และ เรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่จะต้องเดินทางผ่านเส้นทางทะเลจีนใต้เพื่อขนส่งน้ำมันจากตะวันออก กลางและแอฟริกาไปยังประเทศจีน ญี่ปุ่น และประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการคาดการณ์ ว่าปริมาณน้ำมันที่ขนส่งผ่านช่องแคบมะละกามีปริมาณมากกว่าคลองสุเอซ ถึง ๑ เท่า และมากกว่า ที่ขนส่งผ่านคลองปานามาถึง ๑๕ เท่า^๕ ดังนั้นความสำคัญของทะเลจีนใต้ในลักษณะดังกล่าว จึงไม่ได้มีเฉพาะกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้นแต่มีความสำคัญทางด้าน เศรษฐกิจและการคมนาคมทางทะเลกับประเทศส่งออกและนำเข้าสินค้าในภูมิภาคเอเชียใต้และ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงความสำคัญในระดับโลกด้วย ทะเลจีนใต้ยังมีความสำคัญต่อประเทศ ในภูมิภาคในบทบาทเป็นแหล่งทรัพยากร ทั้งทรัพยากรเหนือผิวดิน เช่น สัตว์น้ำ และได้ผิวดิน เช่น น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ดังจะเห็นได้จากมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำรวมของประเทศ ในกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีมูลค่าสูงถึง ๑๖,๓๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี^๖ การสำรวจพบ แหล่งน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติจำนวนมาก ในอ่าวไทยและบริเวณหมู่เกาะสเปดลีย์ สำหรับประเทศ นอกภูมิภาค ทะเลจีนใต้ในบทบาทที่เป็นแหล่งทรัพยากรมีความสำคัญด้านเศรษฐกิจจากการลงทุน ในธุรกิจอุตสาหกรรมการสำรวจและขุดเจาะน้ำมัน-ก๊าซธรรมชาติที่บริษัทส่วนใหญ่เป็นบริษัทของ สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น และรัสเซีย

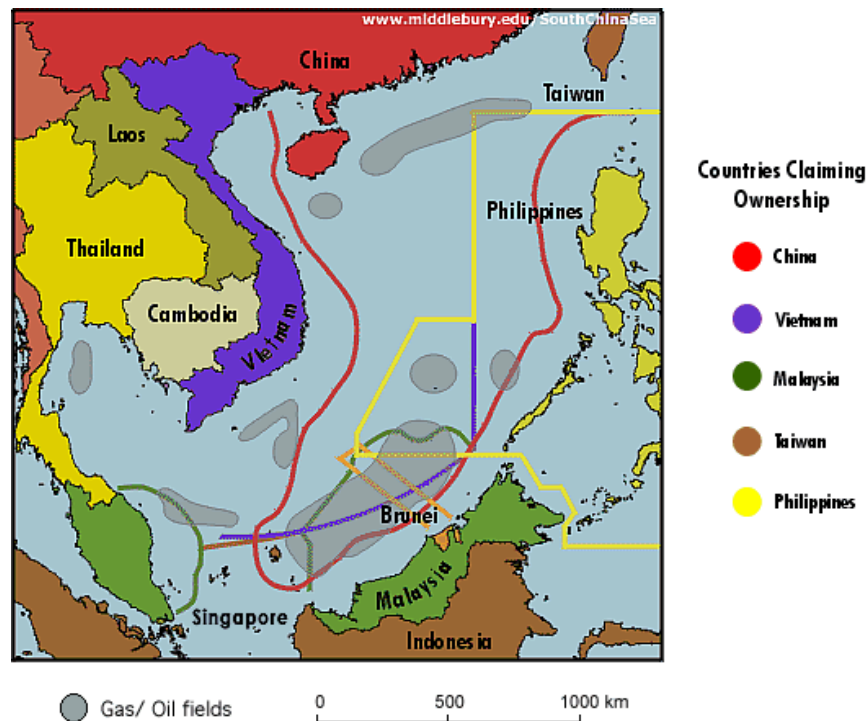
^๕ South China Sea. (Online) . Available : <<http://www.southchinasea.org/docs/desker-malacca%20strait%20security.pdf>>

^๖ Southeast Asian Fisheries Development Center, “Fishery Statistical Bulletin for the South China Sea Area” 2005 SEC/ST/38, May 2008, p.12

๒.๓ ทะเลจีนใต้ยังมีความสำคัญในบทบาทเป็นสื่อในการแผ่อำนาจอริปไตย (The sea as a medium for dominion and sovereignty)^{๙๙} ของประเทศในภูมิภาค ซึ่งกระทำในลักษณะของการปกป้องอริปไตย การคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ในทะเลอาณาเขต ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ และในพื้นที่ที่อ้างกรรมสิทธิ์ส่วนประสมหาอำนาจที่เข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาค เช่น สหรัฐอเมริกา จีน และอินเดียแล้ว ทะเลเป็นสื่อที่สำคัญอย่างยิ่งในการแผ่อำนาจและอิทธิพล ดังเห็นได้จาก แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ทางเรือ Sea basing และแนวคิด Prepositioning Forces ของกองทัพเรือสหรัฐอเมริกา ที่ใช้การคงกองกำลังทางเรือไว้ในทะเลและพร้อมที่จะเดินทางเข้าไปยังบริเวณพื้นที่ปฏิบัติการที่มีความขัดแย้งในภูมิภาคต่างๆในโลกผ่านทางทะเล แนวความคิดในการขยายอิทธิพลและขีดความสามารถกำลังทางเรือของจีนลงมาสู่ทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรอินเดียตามยุทธศาสตร์ String of Pearls รวมถึงแนวคิดตามยุทธศาสตร์ Look East ของอินเดียที่ให้ความสำคัญของมหาสมุทรอินเดียในการขยายอิทธิพล เป็นต้น

ภาพที่ ๔

ภาพแสดงแหล่งน้ำมันและพื้นที่การอ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้

ที่มา : <http://www.middlebury.edu/SouthChinaSea>

^{๙๙} Geoffrey Till, “Seapower- A Guide for the Twenty-First Century” (Routledge, 2004) p 10

๒.๔ จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความสำคัญของทะเลที่มีต่อประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบว่า จากขนาดพื้นที่อาณาเขตทางทะเลของประเทศสิงคโปร์ที่จำกัด ไม่มีทรัพยากรทางทะเล แต่มีที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ทางทะเล มีปริมาณตู้สินค้าที่ผ่านเข้าออกเป็นลำดับต้นๆ ของโลก และมีอัตราการเปิดประเทศสูง (The Openness Index) เป็นตัวชี้หนึ่งที่ระบุถึงระดับการพึ่งพิง การนำเข้าและส่งออกของประเทศซึ่งส่วนใหญ่กระทำผ่านขนส่งทางทะเล) มีแนวโน้มเป็นปัจจัยที่ทำให้สิงคโปร์ให้ความสำคัญของทะเลในบทบาทที่เป็นเส้นทางขนส่งคมนาคมและการค้ามากกว่าเป็นแหล่งทรัพยากร และเป็นสื่อในการแผ่อำนาจอิทธิพล ในขณะที่ยังประเทศไทย เวียดนาม และมาเลเซีย มีพื้นที่ทางทะเลจำนวนมาก มีทรัพยากรทางทะเล และผลประโยชน์เกี่ยวเนื่องจากทะเลจำนวนมาก และมีอัตราการเปิดประเทศสูง มีแนวโน้มเป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญของทะเลในบทบาทที่เป็นเส้นทางขนส่งคมนาคมและการค้า บทบาทที่เป็นแหล่งทรัพยากร และสื่อในการแผ่อำนาจอิทธิพลใกล้เคียงกัน สำหรับ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์มีพื้นที่ทางทะเลจำนวนมาก มีทรัพยากรทางทะเล และผลประโยชน์เกี่ยวเนื่องจากทะเลจำนวนมาก แต่มีอัตราการเปิดประเทศไม่มากนัก มีแนวโน้มเป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญของทะเลในบทบาทที่เป็นแหล่งทรัพยากร และสื่อในการแผ่อำนาจอิทธิพลสูงกว่าที่เป็นเส้นทางขนส่งคมนาคมและการค้าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศ ไทย เวียดนาม และมาเลเซีย ทำให้ทราบว่าระดับความสำคัญ และบทบาทความสำคัญของทะเลที่สอดคล้องและแตกต่างกันของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญหนึ่งที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนบทบาท รูปแบบ และแนวทางในการประยุกต์ใช้กำลังทางเรือของกองทัพเรือในแต่ละประเทศ

สถานะแวดล้อมและสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเล

๑. สถานะแวดล้อมและสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในระดับโลก^{๑๒}

๑.๑ กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้โลกมีการเชื่อมโยงกันทั้งในเรื่องของข้อมูล ข่าวสาร การเดินทาง การบริโภค ความคิด อุดมการณ์ และวัฒนธรรม เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ อันเกิดขึ้นในสถานที่ไกลออกไปสามารถส่งผลกระทบต่อคน ชุมชน สังคม ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว จนโลกเปรียบเสมือนเป็น “หมู่บ้าน” ที่มีลักษณะไร้พรมแดนและ โยงใยกัน สภาพการณ์ดังกล่าวพัฒนามาตั้งแต่หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นในปี พ.ศ.๒๕๓๒ ระบบโลกในปัจจุบันจึงเป็นระบบหลายขั้วอำนาจ (Multi polar System) ที่มีประเทศมหาอำนาจหลายประเทศทั้งสหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น รัสเซีย กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป อินเดีย เป็นต้น

^{๑๒} สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. “สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล”.พ.ศ.๒๕๕๔, หน้า ๔

ที่ต่างแข่งขัน ถ่วงดุล และร่วมมือซึ่งกันและกัน^{๓๓} นอกจากนี้สภาวะไร้พรมแดนดังกล่าว ยังได้ส่งผลให้เกิดการครอบงำของกระแสนิยมที่กระจายไปทั่วโลก เอื้อประโยชน์ให้ประเทศ ที่มีศักยภาพเหนือกว่าตกตง และดูดซับทรัพยากรธรรมชาติจากประเทศที่อ่อนแออย่างถึงราก และยังเกิดการรุกรานทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนและความมั่นคงของมนุษย์ อีกด้วย ทำให้การบริหารจัดการความมั่นคงทางทะเลเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะภัยคุกคามความมั่นคงทางทะเลที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเทศไทย ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการรับมือ

๑.๒ ภัยคุกคามความมั่นคงทางทะเล ในโลกยุคปัจจุบันภัยคุกคามรูปแบบเดิม

โดยเฉพาะจากคุกคามของกำลังทหารและการเกิดสงครามขนาดใหญ่มีแนวโน้มลดลง แต่ปัญหา ความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ ที่ทุกประเทศต่างมีความต้องการทรัพยากรอันมีจำกัดมาหล่อเลี้ยง การเติบโตทางเศรษฐกิจของตนเพื่อแข่งขันกับประเทศอื่น ทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรในทะเล จนอาจนำไปสู่การกระทบกระทั่งทางทหารระหว่างรัฐที่จะกระทบต่อการใช้ทะเลในบางพื้นที่ ขณะที่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่มีแนวโน้มมากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับ กระแสโลกาภิวัตน์^{๓๔} การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีการเดินทางและการติดต่อสื่อสาร ทำให้รัฐต่าง ๆ มีศักยภาพลดลงในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงของประเทศ รวมไปถึง การเกิดขึ้นของปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่หรือที่เรียกว่า ปัญหาความมั่นคงของสังคม (Social Security) และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) นั้น เป็นภัยคุกคามใหม่ ที่มีลักษณะข้ามชาติ เช่น การก่อการร้าย การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งอาวุธ สินค้าเถื่อน และยาเสพติด โจรสลัด ภัยธรรมชาติ การก่อการร้าย การแย่งชิงพลังงาน ความมั่นคงทางด้านอาหาร เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของโลก โดยรวมมากยิ่งขึ้นในยุคปัจจุบัน รวมทั้งจะส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองภายใน ของหลายประเทศ และอาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ในอนาคต ภัยคุกคาม รูปแบบใหม่ดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ท้าทาย และต้องอาศัยการบริหารจัดการของภาครัฐที่สามารถ ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้

๑.๓ สถานการณ์ความขัดแย้งด้านอารยธรรม การก่อการร้ายกับการ แพร่กระจายของเทคโนโลยีด้านอาวุธ สถานการณ์ความมั่นคงของโลกเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน ภายหลังเกิดเหตุการณ์วันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔ โลกได้เข้าสู่ยุคสงครามต่อต้าน การก่อการร้าย โดยมีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ กลุ่มก่อการร้ายได้ขึ้นมาเป็นตัวแสดง (Actor) ที่สำคัญ

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน,หน้าเดียวกัน

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน,หน้าเดียวกัน

ในเวทีการเมืองระดับโลก^๕ และได้กลายเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของรัฐต่าง ๆ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการปะทะกันทางอารยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่าง อารยธรรมอิสลามกับอารยธรรมตะวันตก ท่ามกลางสถานการณ์ของโลกที่มีการพัฒนาอาวุธ ทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destructions: WMD) และการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านอาวุธอย่างรวดเร็ว อาวุธและการผลิตอาวุธจึงไม่ได้ถูกผูกขาดด้วยองค์กรที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐอีกต่อไป แต่ได้แพร่กระจายไปยังกลุ่มคนต่าง ๆ ทั่วโลก จึงทำให้ภัยคุกคามอันเกิดจากความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมมีความเข้มข้น รุนแรง และรวดเร็วมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ เมื่อผนวกกับลักษณะของการบริหารจัดการความมั่นคงทางทะเลที่มีความยากลำบากในการควบคุมแล้ว ทะเลจึงเป็นได้ทั้งแหล่งช่องสุ่มของบรรดาเหล่าผู้ก่อการร้าย และเป็นเส้นทางเดินเรือ เส้นทางขนส่งอาวุธ และเป้าหมายในการปฏิบัติการในขณะที่ยังกลุ่มก่อการร้ายได้พยายามปฏิบัติการในรูปแบบใหม่ ๆ ทั้งยังได้ขยายพื้นที่ปฏิบัติการไปยังภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งมักจะมีการวางแผนที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งการที่ไม่สามารถระบุรูปแบบของภัยคุกคามของการก่อการร้ายที่ชัดเจน ได้ว่าจะใช้อาวุธประเภทใด เวลา และสถานที่ใดในการปฏิบัติการ ทำให้ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายกลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงที่สำคัญของโลกในปัจจุบัน

๑.๔ สถานะด้านสิ่งแวดล้อม กระแสโลกาภิวัตน์กับกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจในแบบทุนนิยม ได้กลายเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเป็นหลัก โดยขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้สิ่งแวดล้อมต้องเผชิญกับการเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการที่สภาวะโลกร้อนได้ส่งผลให้ภัยธรรมชาติต่าง ๆ มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารและความมั่นคงทางพลังงานในอนาคตอีกด้วย ทำให้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือสภาวะโลกร้อน (Global Warming) ได้กลายเป็นภัยคุกคามหลักต่อความมั่นคงของทุกประเทศ^๖ ประเทศไทยจำเป็นต้องมีแผนรับมือต่อสถานการณ์ดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

๑.๕ ปัญหาความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ กระแสการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม นอกจากจะส่งผลให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ยังทำให้รัฐต่าง ๆ เกิดการแข่งขันกันจนกลายเป็นความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ จนอาจนำไปสู่ปัญหาด้านความมั่นคงเช่น การอ้างสิทธิเหนือทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่ทับซ้อน การลักลอบแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยผิดกฎหมาย การละเมิดน่านน้ำ ฯลฯ ทั้งนี้ผลจากความเสื่อมโทรมของ

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เสริมให้ปัญหาหรือความขัดแย้งมีความเข้มข้นขึ้นอีกด้วย

๑.๖ การกลับมาเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของโลกของมหาสมุทรอินเดีย มหาสมุทรอินเดียเป็นเส้นทางการค้าทางทะเลของโลกในสัดส่วนถึงครึ่งหนึ่งของการค้าทางทะเลทั้งหมด ทำให้มหาสมุทรอินเดียมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก เมื่อคำนึงถึงความจริงที่ว่าร้อยละ ๘๐ ของมูลค่าการค้าของโลกเป็นการค้าทางทะเล ในจำนวนนี้ร้อยละ ๔๐ ของการค้าโลกทั้งหมดเป็นการค้าผ่านช่องแคบมะละกา ในขณะที่ร้อยละ ๗๐ ของการขนส่งน้ำมันทั่วโลกเป็นการขนส่งผ่านมหาสมุทรอินเดีย^{๑๗} ในด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามแทบทั้งหมดอาศัยอยู่ในพื้นที่โดยรอบมหาสมุทรอินเดีย ภายหลังสงครามเย็น มหาสมุทรแห่งนี้เป็นแหล่งรวมของปัญหาก่อการร้าย ปัญหาโจรสลัด และที่สำคัญการก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของจีนและอินเดีย ทำให้มหาสมุทรอินเดียยิ่งทวีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ความมั่นคงโลกยิ่งขึ้น และอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เป็นทั้งจุดเชื่อมต่อระหว่างคาบสมุทรอินโดจีนกับคาบสมุทรมาลายู และเป็นจุดเชื่อมระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก ทำให้ไทยกลายเป็นสะพานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อไปในอนาคต

๒. สถานะแวดล้อมและสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

๒.๑ ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีแนวโน้มไปสู่ความมีสันติภาพและเสถียรภาพ แต่ยังคงมีจุดยุ่งยากที่สำคัญอีกหลายจุด ได้แก่ ความไม่มีเสถียรภาพในคาบสมุทรเกาหลี ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ และปัญหาการเมืองภายในกัมพูชาและพม่า^{๑๘}

๒.๒ อาเซียนมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในการช่วยรักษาสันติภาพและเสถียรภาพของเอเชีย-แปซิฟิก โดยริเริ่มจัดการประชุมว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาค (ASEAN Regional Forum: ARF) เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจระหว่างประเทศในภูมิภาค และลดความเสี่ยงของการเกิดกรณีพิพาทโดยใช้นโยบายการทูตเชิงป้องกัน^{๑๙}

๒.๓ แนวโน้มที่เด่นชัดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือการแข่งขันทางเศรษฐกิจจะทวีความเข้มข้น ไทยจะเผชิญกับการแข่งขันที่เข้มข้นและรุนแรงยิ่งขึ้น คู่แข่งที่สำคัญของไทยในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้น่าจะเป็นมาเลเซีย และในระยะยาว น่าจะเป็นเวียดนาม^{๒๐}

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งถือเป็นภูมิภาคย่อย (Sub Region) ของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เป็นประเทศหนึ่งที่มีอาณาเขตติดต่อกับ มหาสมุทรแปซิฟิก มหาสมุทรอินเดีย และช่องแคบมะละกา จึงนับได้ว่าประเทศไทยตั้งอยู่บนจุด ยุทธศาสตร์ที่สำคัญใน ๒ แง่มุม กล่าวคือ ๑.)เป็นแหล่งทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต และ ๒.)เป็นเส้นทางเดินเรือ ที่มหาอำนาจต่าง ๆ มุ่งที่จะรักษาและแผ่ขยายอิทธิพลของตนเองในพื้นที่ ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ คุณภาพและพลวัตด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก จึงขึ้นอยู่กับบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคกับประเทศมหาอำนาจเป็นสำคัญ

บทบาทของมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

๑. บทบาทของสหรัฐฯ^{๒๑}

๑.๑ ปัจจุบันและแนวโน้มในทศวรรษหน้า สหรัฐฯ ยังคงเป็นผู้นำและ ศูนย์กลางของประชาคมระหว่างประเทศ ดังนั้นการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ย่อมมีผลกระทบไปทุก ภูมิภาคทั่วโลก ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกยังเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯ ให้ความสำคัญ อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาการก่อการร้ายทำให้สหรัฐฯ ยังคงรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศต่าง ๆ และคงอิทธิพลอยู่ในภูมิภาคนี้ ทั้งสหรัฐฯ ยังคงกำกับการเดินเรืออย่างเสรีในภูมิภาคนี้ด้วยโดยเฉพาะบริเวณช่องแคบมะละกา เนื่องจาก สหรัฐฯ กังวลว่ากลุ่มผู้ก่อการร้ายอาจโจมตีบริเวณดังกล่าวด้วยอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง หรือ อาจบุกยึดเรือบรรทุกน้ำมันและบังคับให้พ่วงชนเป้าหมายบริเวณนี้ ซึ่งจะทำให้การคมนาคม หยุตชะงัก และส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อระบบเศรษฐกิจสหรัฐฯ และเศรษฐกิจโลก ดังนั้นสหรัฐฯ จึงสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนร่วมมือกันในการต่อต้านกลุ่มก่อการร้าย โดยเฉพาะสนับสนุนให้มีการติดตั้งระบบการเฝ้าระวังในการเดินเรือและกิจกรรมต่าง ๆ ในทะเล ซึ่งปัจจุบันมีสิงคโปร์เป็นพันธมิตรหลักในการดำเนินการเรื่องนี้ ทั้งสนับสนุนให้ประเทศ ในภูมิภาคร่วมมือกันลาดตระเวนในช่องแคบมะละกา^{๒๒} นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังพยายามผลักดัน ให้ประเทศในภูมิภาคเข้าร่วมโครงการป้องกันและสกัดกั้นการแพร่ขยายของอาวุธที่มีอานุภาพ ทำลายล้างสูง ระบบเคลื่อนส่ง และวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง (Proliferation Security Initiative: PSI) ซึ่งในเอเชีย-แปซิฟิกมีประเทศที่เป็นสมาชิกได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มองโกเลีย ฟิลิปปินส์

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๗ - ๘

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

สิงคโปร์ ศรีลังกา และกัมพูชา^{๒๓} โดยไทยยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ไทยได้ให้การสนับสนุน PSI อย่างเต็มที่ แต่ต้องสอดคล้องกับกฎหมายภายในของไทยด้วย อนึ่งภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก นอกจากจะเป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ แล้ว ยังเป็นที่ตั้งของประเทศพันธมิตรที่ใกล้ชิดสหรัฐฯ อย่างญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ สหรัฐฯ จึงให้ความสำคัญอย่างมากต่อความมั่นคงในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้สหรัฐฯ ยังมีเป้าหมายอื่นอีกที่สำคัญก็คือ การสกัดกั้น การขยายตัวของอิทธิพลของประเทศจีนในเอเชีย-แปซิฟิก ตลอดจนความตึงเครียดจากปัญหาการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ จึงยังคงทำให้สถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่นี้มีความอ่อนไหวต่อสหรัฐฯ อยู่มาก

๑.๒ สำหรับการป้องกันการก่อการร้าย สหรัฐฯ ได้ผลักดันมาตรการต่าง ๆ ในด้านความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับทะเล เช่น มาตรการรักษาความปลอดภัยเรือและท่าเรือ (International Ship and Port Facility Security: ISPS Code) มาตรการความปลอดภัยของผู้ขนส่งสินค้า (Container Security Initiative: CSI) โครงการตรวจสอบกัมมันตรังสี (Megaports Initiative: MI) การตรวจสอบตู้สินค้าทุกตู้ (100% Scanning ในปี ค.ศ.2012) มาตรการความร่วมมือกับศุลกากรของสหรัฐฯ เพื่อป้องกันการก่อการร้าย (Customs Trade Partnerships Against Terrorism: C-TPAT) มาตรการป้องกันการแพร่ขยายของอาวุธทำลายล้างสูง (Proliferation Security Initiative: PSI) และเสนอแนวคิดด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค (Regional Maritime Security Initiative: RMSI) นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังมีการฝึกซ้อมทางทะเล (SEACAT) ร่วมกับทัพเรือ ภาคที่ ๓ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการป้องกันของ ทร.ไทย ด้วย ปัจจุบันสหรัฐฯ ดำเนินนโยบายในการแสวงหาความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ตามแนวทาง “Smart Power”^{๒๔} ที่พยายามใช้วิถีทางการทูตควบคู่กับการให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาประเทศ

๑.๓ ในระยะหลัง สหรัฐฯ เริ่มให้ความสนใจเรื่องทะเลจีนใต้ สาเหตุส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากความห่วงกังวลของสหรัฐฯ ต่อการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคเอเชีย โดยล่าสุดนางฮิลลารี คลินตัน รมว.กต.สหรัฐฯ ได้กล่าวในที่ประชุม ASEAN Regional Forum ครั้งที่ ๑๗ ที่กรุงฮานอยว่า สหรัฐฯ ไม่มีเจตนาเข้าข้างประเทศหนึ่งประเทศใดในการแก้ไขความขัดแย้งเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีและพาราเซลในทะเลจีนใต้^{๒๕} แต่ประเด็นดังกล่าว นับเป็นเรื่องสำคัญลำดับต้นของการทูตสหรัฐฯ และการคงไว้ซึ่งเสรีภาพในการเดินเรือ ตามหลักกฎหมาย

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ระหว่างประเทศ ถือเป็นผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ โดยสหรัฐฯ จะสนับสนุนกระบวนการทางการทูตเพื่อแก้ไขปัญหาการอ้างสิทธิในพื้นที่ดังกล่าวและพร้อมจะช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องมาตรการเสริมสร้างความเชื่อมั่นที่จะนำไปสู่การช่วยลดความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ดังนั้นประเด็นนี้จะเป็นประเด็นที่น่าจับตามองถึงบทบาทของสหรัฐฯ ซึ่งจะเกี่ยวโยงไปถึงบทบาทของจีนและประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนที่อ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ต่อไป

๑.๔ ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค เดิมมีลักษณะเป็นแบบ Hub- and - Spoke คือความสัมพันธ์แบบทวิภาคี ที่มีสหรัฐฯ เป็นศูนย์กลาง (Hub) ใช้การดำรงกำลังทางทหาร (Forward Deployment Forces) และฐานทัพหน้าไว้ในภูมิภาคเป็นเครื่องมือที่สำคัญนั้น ยังคงเป็นลักษณะของความสัมพันธ์พื้นฐานที่สำคัญที่ส่งผลกระทบมาถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสหรัฐฯ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงนโยบายไปในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนด้านความมั่นคง (Security Partnership) มากขึ้น โดยการเข้ามามีส่วนร่วมกับ ASEAN เพื่อสนับสนุนและผลักดันให้ ASEAN เพิ่มความรับผิดชอบและมีบทบาทในการรักษาความมั่นคงในภูมิภาคมากขึ้นด้วยการจัดทำปฏิญญาร่วมอาเซียน-สหรัฐฯ เพื่อความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ (ASEAN-US Joint Declaration for Cooperation to Combat International Terrorism) ในปี ๒๕๔๕ ลงนามในวิสัยทัศน์ร่วมว่าด้วยความเป็นหุ้นส่วนที่เพิ่มพูน (Joint Vision Statement on ASEAN-US Enhanced Partnership) ในปี ๒๕๔๘ ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมอาเซียน-สหรัฐฯ ในปี ๒๕๔๘ โดยประธานความร่วมมือผ่านเวที ASEAN Regional Forum (ARF) และ ASEAN Cooperation Plan (ACP)^{๒๖} แต่อย่างไรก็ตามสหรัฐฯ ยังคงรักษาอิทธิพล บทบาท และผลประโยชน์ของตนด้วยการแสดงความยึดมั่นต่อพันธกรณีในการรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาคเพื่อการป้องปราม และพร้อมสนับสนุนพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในการเอาชนะต่อภัยคุกคาม ของประเทศนั้นๆ และของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งพร้อมสนับสนุนการสร้างโครงข่าย ด้านความมั่นคงในภูมิภาค (A web of regional relationships and capabilities) โดยการคงกองกำลังในจุดต่างๆ ผ่านพันธมิตรแบบทวิภาคีที่เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย ด้วยการวางกำลังทหารไว้ในเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และในมหาสมุทรแปซิฟิก เพื่อรักษาความสงบในภาคสมุทรเกาหลี และรักษาดุลอำนาจกับจีน

สหรัฐฯ ใช้ทะเลในบทบาทที่เป็นสื่อในการแผ่อำนาจอธิปไตย (The sea as a medium for dominion and sovereignty) ด้วยการคงกำลังทหารและกองเรือไว้ในส่วนต่างๆ ของภูมิภาค และใช้การลาดตระเวนแสดงกำลัง การฝึกผสม เป็นเครื่องมือในการแสดงอิทธิพลเพื่อปิดล้อมจีนและ

^{๒๖} “กรรมาอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ”, (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.14thaseansummit.org/>

รักษาผลประโยชน์ในภูมิภาค สหรัฐฯ ใช้ทะเลในบทบาทที่เป็นเส้นทางขนส่งคมนาคมและการค้า (The sea as a medium of transportation and exchange) มากกว่าในบทบาทที่เป็นแหล่งทรัพยากร (The sea as the resource) โดยตรง ด้วยการผลักดันให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค (Regional Maritime Security Cooperation) เพื่อรักษาเสถียรภาพในการใช้ และความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลก โดยให้ความสำคัญกับเส้นทางคมนาคมทางทะเลในทะเลจีนใต้โดยเฉพาะในช่องแคบมะละกา เป็นหลัก

เศรษฐกิจและการเจริญเติบโตของจีนที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยจีนวางบทบาทของตนในฐานะที่เป็นมหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Power) โดยมุ่งกระชับความสัมพันธ์อันดีกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และกลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง และแอฟริกาควบคู่ไปกับการส่งเสริมความร่วมมือกับนานาประเทศในระดับพหุภาคี ซึ่งนอกจากมีการกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจแล้ว จีนยังเน้นความร่วมมือทางด้านความมั่นคงมากขึ้นด้วย โดยชูแนวคิดความมั่นคงใหม่ที่เน้นการสร้าง ความเข้าใจและความไว้วางใจของประเทศต่าง ๆ และมุ่งให้นานาชาติคำนึงถึงความมั่นคงร่วมกัน (Collective Security) เพื่อไม่ให้เกิดความหวาดระแวงจีนในการเพิ่มพูนอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและทางทหาร

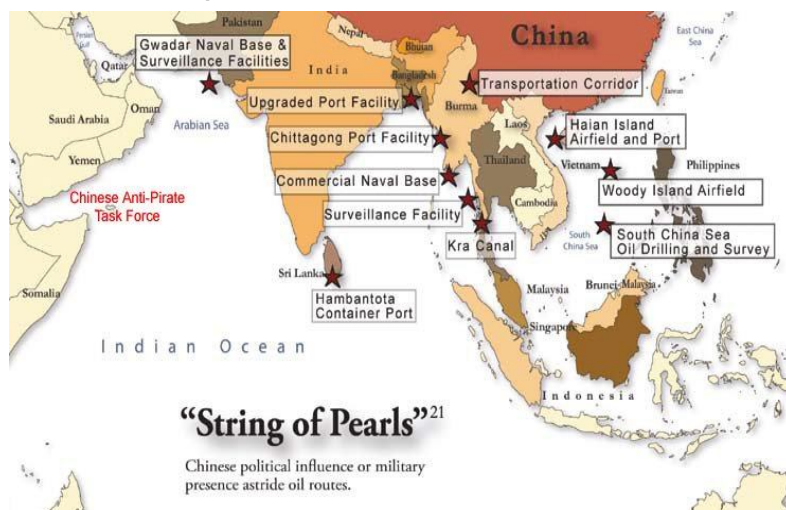
๒.๒ จากการศึกษาที่ต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบและพลังงานผ่านน่านน้ำในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และช่องแคบมะละกาเป็นสำคัญ ทั้งนี้เศรษฐกิจของจีนต้องพึ่งพาน้ำมันจากต่างประเทศเกือบทั้งหมด โดยร้อยละ ๘๐ ของน้ำมันที่ใช้ในจีน ขนส่งผ่านมหาสมุทรอินเดีย ส่งผลให้จีนมุ่งแสวงหาสมุทธรินเดียในทุกทาง เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่เส้นทางขนส่งน้ำมันและสินค้าของตน โดยใช้ยุทธศาสตร์ “String of Pearls Strategy” ซึ่งมีทิศทางที่สำคัญได้แก่ ๑.)การมุ่งเปิดความสัมพันธ์กับประเทศมุสลิมในเอเชียกลาง โดยมีโครงการสร้างทั้งเส้นทางรถไฟและท่อน้ำมัน ๒.)การสร้างท่าเรือและพยายามควบคุมการเดินเรือในจุดยุทธศาสตร์บริเวณเอเชียใต้ เช่น สร้างท่าเรือกวาดาร์บริเวณช่องแคบฮอร์มุส สร้างท่าเรือในศรีลังกาและบังกลาเทศ โครงการวางท่อน้ำมันจากปากีสถานสู่จีน ตลอดจนเส้นทางรถไฟเชื่อมทางเรือในพม่า เป็นต้น และ ๓.)การสร้างมณฑลยูนนานให้เป็นจุดเชื่อมต่อกับประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับพม่าและส่งเสริมให้ประเทศไทยชุด “คลองกระ” ในฐานะทางเลือกกรณีช่องแคบมะละกาประสบปัญหา

๒.๓ ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค จีนมุ่งขยายบทบาทและอิทธิพลทางการเมือง เศรษฐกิจและความมั่นคง มากขึ้นเป็นลำดับ ด้วยการกระชับความร่วมมือกับทุกประเทศโดยเฉพาะในพม่าเพื่อสร้างดุลอำนาจและต่อต้านการปิดล้อมของสหรัฐอเมริกา และมหาอำนาจอื่น เนื่องจากภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เป็นเขตผลประโยชน์ที่สำคัญยิ่งของจีน นอกจากนี้ จีนยังพยายามแสดงบทบาทผู้นำและเป็นมหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบ เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคตระหนักถึงความสำคัญของจีนและเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของประเทศเหล่านั้นในแนวทาง ที่เป็นประโยชน์ต่อจีน ทั้งนี้สำหรับ ASEAN จีนได้กลายเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ (Partner of Cooperation) ที่สำคัญและใกล้ชิดยิ่ง ในด้านการเมืองการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนที่ยึดหลักการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีระหว่างกัน (Good Neighborly Relations) สอดคล้องกับหลักการในการรวมตัวของ ASEAN (ASEAN Way) และความต้องการของ ASEAN ที่ต้องการมี

ความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนกับมหาอำนาจในภูมิภาค เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับเสถียรภาพและความมั่นคงภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งการลงนามร่วมกันใน The Declaration on the Conduct of Parties in South China Sea เมื่อปี ๒๕๔๕ ที่ส่งเสริมความสงบและความร่วมมือในทะเลจีนใต้^{๒๔} ซึ่งช่วยลดความหวาดระแวงและทำให้จีนและ ASEAN มีความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น สำหรับในด้านเศรษฐกิจอาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับที่ ๔ ของจีน และจีนเป็นคู่เจรจาประเทศแรกที่เสนอให้มีการทำความตกลงการค้าเสรีกับอาเซียน โดยได้มีการลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนกับประเทศสมาชิกอาเซียนเก่า (๖ ประเทศ) แล้วเมื่อ สิงหาคม ๒๕๕๒ และกับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (CLMV) ให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๕๘ ทั้งนี้จีนใช้เวที ARF ACD ASEAN+3 เป็นช่องทางสำคัญในการประสานความร่วมมือด้านความมั่นคง

ภาพที่ ๖

ภาพแสดงยุทธศาสตร์ “String of Pearls Strategy” ของจีน

๒.๓.๑ จีนมีนโยบายในการส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงเพื่อเสริมสร้างความเชื่อใจระหว่างกัน โดยดำเนินการผ่าน Shanghai Cooperation Organization (SCO) ด้วยการให้ความสำคัญในเรื่องความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค (Regional Security Cooperation) การควบคุมการแพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ การแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางทหาร การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพขององค์กรสหประชาชาติ และการช่วยเหลือภัย

^{๒๔} “Declaration on the Conduct of Parties in South China Sea”. (Online) . Available :

<<http://www.aseansec.org/13163.htm>>

พิบัติ สำหรับ ASEAN จีนเน้นการส่งเสริมความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และการต่อสู้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ผ่านเวที ARF^{๒๘}

๒.๓.๒ สำหรับสถานการณ์ขัดแย้งในภูมิภาค จีนก็จะยังสนับสนุนแนวทางสันติในการแก้ไขปัญหาขัดแย้ง โดยคัดค้านการแทรกแซง (Intervention) และเน้นย้ำถึงความสำคัญ ในการปกป้องสิทธิอธิปไตยของตน สำหรับปัญหาในทะเลจีนใต้และทะเลจีนตะวันออก จีนหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและมุ่งการพัฒนาความร่วมมือกันที่ไม่ต้องการให้มหาอำนาจใด มีอิทธิพลครอบงำเส้นทางเดินเรือสำคัญ พร้อมให้ความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามทางทะเล ในระยะ ๓-๔ ปีที่ผ่านมา จีนจึงเน้นการฝึกร่วมทางทะเลกับประเทศต่าง ๆ มากขึ้น จีนยังมีนโยบายมุ่งพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพเรือให้สูงขึ้น เพื่อคุ้มครองอาณาเขตและผลประโยชน์ทางทะเล รวมถึงการปฏิบัติการป้องกันชายฝั่งทางยุทธศาสตร์ระยะไกล ทั้งนี้ การพัฒนากองทัพเรือของจีนทำให้หลายประเทศในภูมิภาคเกิดความกังวลและพยายามพัฒนาศักยภาพกองทัพเรือของตนด้วย

๓. บทบาทของญี่ปุ่น^{๓๐}

๓.๑ ญี่ปุ่นได้เพิ่มบทบาทของตนเองในเวทีการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกมากขึ้น หลังจากในอดีตที่หลีกเลี่ยงการมีบทบาทในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากเกรงว่าจะทำให้ประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียมีความหวาดระแวงการครอบงำของญี่ปุ่น ปัจจุบันญี่ปุ่นยังคงดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกับสหรัฐฯ โดยคงความสัมพันธ์และรักษาประโยชน์เกี่ยวพันอย่างแน่นแฟ้นต่อไป ประกอบกับญี่ปุ่นต้องการแสดงบทบาทให้สมกับเป็นประเทศมหาอำนาจเพื่อรักษาและส่งเสริมผลประโยชน์ของตนเอง องค์การหรือสถาบันต่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และเวทีความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) จึงเป็นช่องทางที่ญี่ปุ่นใช้ในการแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องเกรงว่าจะถูกหวาดระแวงจากประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียเหมือนในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในด้านการรักษาสันติภาพร่วมกับสหประชาชาติ

๓.๒ ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค บทบาทความสำคัญของญี่ปุ่นในภูมิภาคนี้มีแนวโน้มที่จะลดลง เนื่องจากการขยายอิทธิพลของจีน อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นจะยังคงรักษา

^{๒๘} China White Paper 2006. (Online) . Available :

<<http://www.china.org.cn/english/features/book/194468.htm>>

^{๓๐} ร่างสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล .เรื่องเดิม . หน้า ๕

บทบาทการมีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในเวที ARF และในโครงการการลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา เพื่อรักษาความมั่นคงของเส้นทางคมนาคมทางทะเลในทะเลจีนใต้ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งสินค้าและน้ำมันหลักไปยังประเทศญี่ปุ่น^{๓๓}

๓.๓ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จัดได้ว่ามีความสำคัญต่อญี่ปุ่น ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ในด้านเศรษฐกิจภูมิภาคนี้เป็นแหล่งทรัพยากร แหล่งลงทุน และตลาดที่สำคัญ โดยญี่ปุ่นต้องพึ่งพาวัตถุดิบที่สำคัญหลายชนิดจากภูมิภาคนี้ แต่ในปัจจุบันอิทธิพลของจีนได้แผ่ขยายลงมาในภูมิภาคนี้อย่างรวดเร็ว ทำให้ญี่ปุ่นต้องแข่งขันอิทธิพลทางเศรษฐกิจกับจีนในภูมิภาคนี้มากขึ้น นอกจากนี้แล้วพื้นที่นี้ยังเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของญี่ปุ่นที่จะต้องรักษาไว้ให้ได้ ญี่ปุ่นต้องพึ่งพาทะเลในภูมิภาคนี้อย่างมาก ในฐานะที่เป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญทั้งของการลำเลียงวัตถุดิบ และสินค้าส่งออก ญี่ปุ่นต้องอาศัยพลังงานด้านน้ำมันที่มาจากตะวันออกกลาง และสินค้าประมาณร้อยละ ๔๐ ของปริมาณการค้าขายกับต่างประเทศทั้งหมดของญี่ปุ่นต้องลำเลียงผ่านพื้นที่นี้ หากเกิดความไม่ปลอดภัยหรือมีอุปสรรคในการขนส่งแล้ว ข่อมส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อญี่ปุ่น ดังนั้นญี่ปุ่นจึงพยายามสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียน ทั้งในแบบทวิภาคีและภูมิภาคในฐานะหุ้นส่วนด้านความมั่นคง (Security Partner) เพื่อให้เกิดสันติภาพและความมั่นคง ด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนทั้งทางด้านการเงิน การศึกษา และยุทธโศภนที่ใช้ในการรักษาความปลอดภัยในทะเลแก่หลายประเทศ และแนวโน้มของระบบโลกในปัจจุบันที่กำลังไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ ดังนั้นการแข่งขันกันหาพันธมิตรเพื่อคานอำนาจกันระหว่างประเทศมหาอำนาจ ทำให้ญี่ปุ่นได้ผลักดันแนวคิดเรื่อง ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีญี่ปุ่นเป็นแกนนำร่วมกันประเทศกลุ่มอาเซียนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของจีนที่กำลังแผ่กว้างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ญี่ปุ่นยังคงดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกับสหรัฐฯ โดยคงผูกพันและรักษาผลประโยชน์เกี่ยวพันกันอย่างแน่นแฟ้นต่อไป รวมไปถึงกระชับความสัมพันธ์ทางการทหารกับประเทศอินเดียและกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของจีนที่กำลังแผ่กว้างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาเซียนจึงกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่เต็มไปด้วยการแข่งขันกันของชาติมหาอำนาจต่าง ๆ

^{๓๓} กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมเอเชียตะวันออก, กระทรวงต่างประเทศ . (ออนไลน์) . เข้าถึงได้จาก :

<http://www.mfa.go.th/web/2386>

๔. บทบาทของสหพันธรัฐรัสเซีย^{๓๒}

๔.๑ รัสเซียได้กลับมามีบทบาทในฐานะมหาอำนาจของโลกอีกครั้ง ถึงแม้ว่าจะไม่โดดเด่นเท่าที่เคยเป็นมาในยุคสงครามเย็น จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่มีพื้นที่ครอบคลุมทั้งทวีปยุโรปและเอเชีย ทำให้ต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มุ่งหลายทิศ (Multi – Vektored Policy) รัสเซียมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างระบบหลายขั้วอำนาจในเวทีการเมืองโลก (Multi – polar System) เพื่อลดบทบาทในฐานะผู้นำโลกของสหรัฐฯ ลง ทั้งยังคงบทบาทตนในการแก้ไขปัญหาบนคาบสมุทรเกาหลี รวมไปถึงการเข้าเป็นพันธมิตรใกล้ชิดกับอิหร่าน เพื่อถ่วงดุลอำนาจสหรัฐฯ และพยายามเข้าไปมีอิทธิพลในตะวันออกกลาง มีการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะกับจีนและอินเดียในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partner) ถึงแม้ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับสหรัฐฯ จะพัฒนาไปด้วยดี แต่ยังมีบางประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาในด้านความสัมพันธ์เช่น ปัญหากับนาโตที่ร่วมซ้อมรบกับจอร์เจีย และปัญหาระบบป้องกันขีปนาวุธ (Missile Defense) ของสหรัฐฯ ในยุโรปตะวันออก การสร้างความสัมพันธ์กับเอเชียตะวันออก รัสเซียมุ่งเน้นไปยังเรื่องของเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ โดยมองว่าเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้แนวโน้มมีอนาคตที่จะเติบโตเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงพยายามรวมเศรษฐกิจของรัสเซียมาผูกไว้เป็นหนึ่งเดียวกับเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะศักยภาพในการเป็นตลาดรองรับอาวุธยุทธโประกรณ์ เทคโนโลยีด้านการทหารและพลังงานของรัสเซีย

๔.๒ ทั้งรัสเซียเป็นหนึ่งในประเทศกลุ่ม BRIC อันได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูง และกำลังก้าวขึ้นมามีบทบาทและอำนาจต่อรองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัสเซียที่มีพื้นที่เป็นอันดับหนึ่งของโลก และมีปริมาณพลังงานสำรองตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันนี้ รัสเซียเป็นประเทศที่กำลังการผลิตน้ำมันมากที่สุดของโลก ทั้งนี้รัสเซียยังคงให้ความสำคัญและมีบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีแนวทางสร้างความสัมพันธ์กับจีนและอินเดียในฐานะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกและอาเซียน รวมไปถึงการเข้าเป็นพันธมิตรใกล้ชิดกับประเทศอิหร่านซึ่งกำลังมีความขัดแย้งกับสหรัฐฯ ในเรื่องการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ เพื่อถ่วงดุลอำนาจสหรัฐฯ และพยายามเข้าไปมีบทบาทอิทธิพลในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง นอกจากนี้แล้วภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดียยังเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญระหว่างภาคตะวันออกและภาคตะวันตกของรัสเซีย ดังนั้นสถานการณ์ความมั่นคงใด ๆ ที่เกิดขึ้นในบริเวณดังกล่าวย่อมเป็นที่สนใจและต้องการเข้ามา มีบทบาทของรัสเซียด้วย

^{๓๒} ร่างสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล. เรื่องเดิม. หน้า ๑๑

๔.๓ ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค^{๓๓} นโยบายต่างประเทศรัสเซียให้ความสำคัญการผูกมิตรกับประเทศในเอเชีย โดยเห็นความจำเป็นที่จะต้องขยายอิทธิพลเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในดุลอำนาจภายในภูมิภาคโดยใช้นโยบายทางด้านการค้า และการสร้างพันธมิตรทางยุทธศาสตร์กับประเทศที่มีจุดยืนทางการเมืองและผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น ความสัมพันธ์ทางยุทธศาสตร์ ๓ เสา รัสเซีย-จีน-อินเดีย สร้างความสัมพันธ์ด้านความมั่นคง และการพัฒนาความร่วมมือกับอาเซียน เช่น Joint Declaration on Cooperation to Combat International Terrorism กับ Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (TAC) ในปี ๒๕๔๑ และลงนามใน Agreement on Economic and De Cooperation ในปี ๒๕๔๘ เป็นสมาชิก ACD และ ASEM^{๓๔} รวมทั้งการคงบทบาทของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในคาบสมุทรเกาหลี ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการจัดหาชุดอุปกรณ์ทางทหารของ อินเดีย และไทย เพื่อพยายามรักษาดุลอำนาจกับสหรัฐฯมิให้เป็นมหาอำนาจที่โดดเด่นเพียงประเทศเดียวในโลก ทั้งนี้รัสเซียไม่ได้แสดงบทบาทที่เด่นชัดต่อการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในภาพรวม

๕. บทบาทของสาธารณรัฐอินเดีย^{๓๕}

๕.๑ ไทยกับอินเดียมีอาณาเขตทางทะเลติดต่อกันทางด้านทะเลอันดามัน ทางตะวันออกของหมู่เกาะนิโคบาร์ของอินเดีย แนวเขตแดนทางทะเลมีความยาวประมาณ ๑๑๔ ไมล์ทะเล อยู่ระหว่างแนวเขตแดนทางทะเลไทย-อินโดนีเซีย และไทย-พม่า ปัญหาทางทะเลส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของเรือประมงไทยเข้าไปลักลอบทำประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของอินเดีย และการลักลอบลำเลียงสิ่งผิดกฎหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะอาวุธสงครามของกลุ่มกบฏแบ่งแยกดินแดนศรีลังกา ผ่านน่านน้ำของทั้งสองประเทศ ทางด้านความมั่นคงมีการจัดตั้งคณะทำงานความร่วมมือด้านความมั่นคงไทย-อินเดีย โดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลัก ในส่วนของความมั่นคงทางทะเล ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อการจัดระเบียบทางทะเลไทย-อินเดีย โดยมีการจัดประชุมร่วมในปลายปี ๒๕๔๖ เพื่อจัดทำร่างบันทึกความเข้าใจ (MOU) และระเบียบปฏิบัติประจำ (SOP) เพื่อการร่วมลาดตระเวนทางทะเล (Coordination

^{๓๓} วรพร กาญจนวงศ์, "ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับรัสเซีย", สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก, ๒๐๑๒

^{๓๔} "กรรมาอาเซียน, กระทรวงการต่างประเทศ", ๒๒ ม.ค. ๕๒, (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

< <http://www.14thaseansummit.org/> >

^{๓๕} ร่างสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล . เรื่องเดิม . หน้า ๑๐

Patrol) ตามแนวเขตแดนทางทะเลและพื้นที่ใกล้เคียงของทั้งสองประเทศ และจัดตั้งช่องทาง การติดต่อสื่อสารทั้งในระดับศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ ศูนย์บัญชาการในพื้นที่ และระหว่าง เรือกับเรือที่ปฏิบัติการในพื้นที่ โดยได้มีการลงนามตามข้อตกลงดังกล่าวอย่างเป็นทางการ เมื่อ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ นอกจากความร่วมมือดังกล่าว ไทยกับอินเดียยังได้มีการแลกเปลี่ยน การเยือนและการเยี่ยมชมเมืองท่า ของเรือรบ รวมทั้งการศึกษาใน หลักสูตรสำคัญของกองทัพอากาศ อินเดียอย่างสม่ำเสมอ

๕.๒ อินเดียยังคงให้ความสำคัญกับนโยบายเสริม สร้างความสัมพันธ์กับประเทศ เพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินเดีย ใช้นโยบายมุ่งตะวันออก (Look East) เพื่อโคดเคียวปากีสถานและถ่วงดุลอำนาจกับจีน โดยมองว่า การขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคนี้เป็นการควบคุมอินเดียทั้งทางตรงและทางอ้อม อินเดียยังให้ความสำคัญต่อการค้าประกันเสรีภาพในการเดินเรือและความปลอดภัยของเส้นทาง เดินเรือ และพยายามรักษาเขตอิทธิพลของตนในน่านน้ำอินเดีย นอกจากนี้อินเดียยังมีนโยบาย เร่งเปิดความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอื่น โดยไม่เลือกฝ่าย เพื่อเสริมสร้างระบบหลายขั้วอำนาจ ขึ้นในโลกและเป็นการแสดงอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียใต้และมหาสมุทรอินเดีย โดยอาศัยกลไก ความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญ เช่น การประชุมความร่วมมือด้วยความมั่นคงของอาเซียน หรือ ASEAN Regional Forum (ARF) การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) และการประชุมสุดยอดผู้นำประเทศอาเซียน+๓ และอาเซียน+๖ รวมทั้งในระยะ ๕ ปีข้างหน้า อินเดียจะยังใช้หลักนิยมทางทะเล ซึ่งให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติการทางทะเล เชิงรุกและเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพอากาศ ทั้งนี้อินเดียได้กลายเป็นชาติที่ ๖ ต่อจาก สหรัฐฯ รัสเซีย สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และจีน ที่สามารถพัฒนาเรือดำน้ำพลังนิวเคลียร์ ซึ่งสามารถบรรทุกขีปนาวุธวิถีโค้งติดหัวรบนิวเคลียร์ได้ ซึ่งได้ทำให้ความตึงเครียดในมหาสมุทร อินเดียแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อจีนพยายามขยายอิทธิพลเข้ามาในมหาสมุทรดังกล่าว

๕.๓ ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค^{๓๖} ปัจจุบันอินเดียยึดถือนโยบาย มุ่งสู่ตะวันออก(Look East) โดยให้ความสำคัญบริเวณอาณาเขตทางทะเลในมหาสมุทรอินเดีย ตอนใต้ที่ติดกับประเทศในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การร่วมมือทางการทหารกับประเทศ ทางด้านทะเล

อันดามันและบริเวณอ่าวเบงกอล จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง อาทิ การจัดทำ บันทึกร่วมความเข้าใจในการลาดตระเวนร่วม กับไทย และอินโดนีเซีย รวมทั้งในอนาคตจะทำกับพม่า ด้วยการแลกเปลี่ยนข่าวสารและการฝึกทางทหารกับเวียดนาม การฝึกร่วมทางทหารกับสิงคโปร์

^{๓๖} ประมวลการข่าวกรองกองทัพอากาศระยะปานกลาง ๑๓.ค.๔๕- ๓๑ค.ค.๕๔., หน้า ๑๖

การเพิ่มบทบาทในกลุ่มสมาชิกประเทศรอบมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Region: IOR) เป็นต้น การยกฐานะกองบัญชาการอันดามันและนิโคบาร์ให้เป็นศูนย์ปฏิบัติการร่วมของทั้ง ๓ กองทัพ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางการทหารในรูปแบบของสงครามศูนย์เครือข่าย (Network Centric Warfare) โดยเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการเชื่อมโยงอุปกรณ์ต่าง ๆ ในลักษณะเป็นเครือข่ายกลางในการปฏิบัติการ และการสร้างฐานทัพเรือคาร์ดัมบา (Kadamba) ที่เมืองกัวทางตะวันตกเฉียงใต้ของรัฐคันนาตาคะ (Karnataka) ซึ่งจะเสร็จสมบูรณ์ในปี ๒๕๕๓ เพื่อรองรับกองเรือในอนาคตที่จะมีขนาดเพิ่มขึ้น เนื่องจากอินเดียตั้งเป้าที่จะเสริมสร้างกำลังทางเรือให้มีเรือรบจำนวน ๒๐๐ ลำ ใน ๑๕ ปีข้างหน้า^{๓๗} อย่างไรก็ตามกำลังทางเรือของอินเดียซึ่งประกอบด้วยเรือผิวน้ำและเรือดำน้ำ บางส่วนเริ่มเสื่อมสภาพตามอายุการใช้งานและจะต้องปลดประจำการ ในขั้นตอนนี้อินเดียจึงตั้งเป้าที่จะรักษาระดับกองเรือดังกล่าวไว้ระยะหนึ่งในส่วนของการพัฒนายุทธโศปกรณ์นั้น อินเดียให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาวุธที่สร้างขึ้นเองโดยมีหน่วยงานหลักคือ องค์กรวิจัยและการพัฒนาเพื่อการป้องกันประเทศ (Defence Research and Development Organization: DRDO) ปัจจุบันอินเดียสามารถพึ่งพาอุตสาหกรรมทางทหารของตน ในการพัฒนาและปรับปรุงกองทัพด้านกำลังรบและเสริมสร้างขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการยืนยันได้ว่านอกจากอินเดียต้องการคงอำนาจของตนเองไว้ในภูมิภาคเอเชียใต้ เพื่อให้มีกำลังเหนือกว่าปากีสถานและประเทศอื่น ๆ แล้ว อินเดียยังมีความต้องการปรับดุลอำนาจทางทหารของตนเพื่อรักษาดุลอำนาจกับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ โดยเฉพาะจีนที่ต้องการขยายอิทธิพลจากทะเลจีนใต้เข้าสู่มหาสมุทรอินเดีย

บทบาทประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค

๑. บทบาทของออสเตรเลีย^{๓๘}

๑.๑ ออสเตรเลียมีลักษณะเป็นเกาะที่มีทะเลล้อมรอบ โดยพื้นที่เขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศมีขนาดรวมกันถึงประมาณ ๖.๗ ล้านตารางกิโลเมตร ภัยคุกคามและปัญหาทางทะเล จึงสามารถเข้าถึงออสเตรเลียได้รอบด้าน และยากต่อการตรวจพบ รวมทั้งการที่ออสเตรเลีย เป็นพันธมิตรที่เหนียวแน่นของสหรัฐฯ จึงล่อแหลมต่อการเป็นเป้าหมายโจมตีของกลุ่มก่อการร้าย ออสเตรเลียจึงให้ความสำคัญต่อความมั่นคงทางทะเล โดยเฉพาะภัยจากการก่อการร้ายทางทะเล ในระดับนโยบายรัฐบาลออสเตรเลียได้ยึดถือยุทธศาสตร์การเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับสหรัฐฯ ในด้านความมั่นคงในทุกประเด็นมาโดยตลอด กระทรวงการต่างประเทศและ

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

^{๓๘} ร่างสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล เรื่องเดิม, หน้า ๑๒

กระทรวงกลาโหม จึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงทางทะเล ในกรอบของการผลักดันมาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ตามแนวทางและความคิรีเริ่มของสหรัฐฯ เป็นหลัก และเพราะผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างออสเตรเลียและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่าที่ผ่านมา ดังนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้จึงส่งผลกระทบต่อออสเตรเลียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ออสเตรเลียจึงให้ความสนใจเกี่ยวกับความมั่นคงในภูมิภาคนี้เป็นอย่างมาก เพราะออสเตรเลียมองว่าภัยคุกคามและอาชญากรรมข้ามชาติที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ อาทิ การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ การหลบหนีเข้าเมืองและยาเสพติดสามารถเชื่อมโยงและส่งผลกระทบไปถึงประเทศตนเองได้ ออสเตรเลียจึงพยายามเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนี้ โดยการสร้างความสัมพันธ์และให้การสนับสนุนช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาก่อนที่จะลุกลามไปถึงประเทศตน ทั้งนี้ในประเด็นเรื่องการหลบหนีเข้าเมืองทางทะเล โดยเฉพาะการลักลอบเข้าเมืองของชาวศรีลังกาและอัฟกานที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน ได้กลายเป็นกระแสกดดันรัฐบาลให้ดำเนินการอย่างเข้มงวดต่อประเด็นปัญหาดังกล่าว

๑.๒ ในระดับปฏิบัติ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงทางทะเล โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางด้านการทหาร คือ กองทัพออสเตรเลีย ซึ่งประกอบด้วยกำลังของกองทัพเรือ กองทัพบก และกองทัพอากาศ ส่วนงานในด้านความมั่นคงทางทะเลเกี่ยวกับ การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในมิติของการบังคับใช้และรักษากฎหมาย จะมีหน่วยงานที่บูรณาการร่วมกันระหว่างกองทัพกับพลเรือน เรียกว่า Border Protection Command เป็นหน่วยปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องทางทะเล ลักษณะเดียวกับหน่วยยามฝั่ง (Coast Guard) กับ ทั้งยังมีหน่วยงาน ตำรวจน้ำทำหน้าที่ในการบังคับใช้และรักษากฎหมายทั่วไปในพื้นที่บริเวณชายฝั่ง

๑.๓ ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค^{๓๕} การที่ออสเตรเลียเป็นพันธมิตรใกล้ชิดของสหรัฐฯ ทำให้กลายเป็นเป้าหมายของการก่อการร้าย ออสเตรเลียจึงจำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์เชิงโจมตีก่อน (Pre-emptive Strike) ในการต่อต้านการก่อการร้าย โดยต้องการความร่วมมือจากประเทศในภูมิภาคและสามารถพึ่งพากองทัพของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งนี้ออสเตรเลียต้องการให้อินโดนีเซียเป็นด่านแรกในการป้องกันภัยคุกคามจากการก่อการร้าย จึงให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่อินโดนีเซียในการต่อต้านการก่อการร้าย อีกทั้งแนวโน้มที่จะกระชับความร่วมมือด้านความมั่นคงและขยายเครือข่ายต่อต้านการก่อการร้ายไปยังประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่น ๆ อย่างไรก็ดีตาม ออสเตรเลียมองว่าภัยคุกคามในภูมิภาคเอเชีย

^{๓๕} ประมวลการข่าวกรองกองทัพเรือระยะปานกลาง ๑๓.ค.๔๕- ๓๑ธ.ค.๕๔., หน้า ๑๘

ตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนใหญ่เกิดจากเหตุภายในประเทศ และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในระยะสั้น ดังนั้นออสเตรเลียจึงหันมาให้ความสำคัญต่อตะวันออกกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะความขัดแย้งที่มีอยู่ในคาบสมุทรเกาหลี

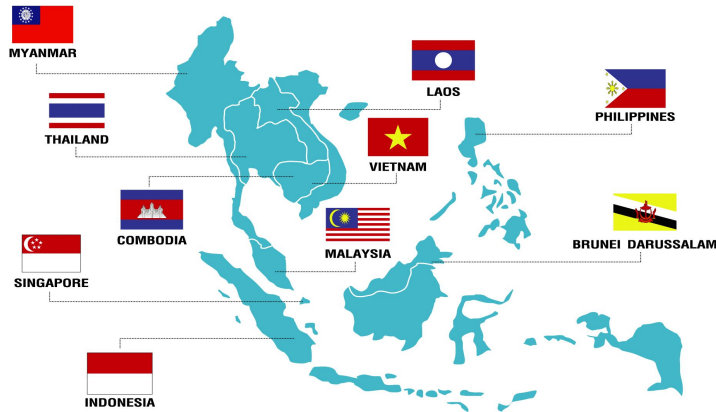
๑.๔ การพัฒนาขีดความสามารถของกำลังทางเรือ กองทัพออสเตรเลียได้ให้งบประมาณจัดหาและปรับปรุงยุทธโศปกรณ์แก่กองทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ ทร. ออสเตรเลีย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการคุ้มครองน่านน้ำ และต่อต้านภัยคุกคามจากการก่อการร้าย อาทิ การปรับปรุงเรือฟริเกต ชั้น Anzac การจัดหาเรือพิฆาตที่มีระบบอำนาจการรบแบบ AEGIS นอกจากนี้ได้บูรณาการระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยของเขตแดนทางทะเล Maritime Domain Awareness ที่แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น^{๔๐}

๒. บทบาทของกลุ่มประเทศอาเซียน

อาเซียนและประเทศคู่เจรจา ให้ความสำคัญกับประเด็นความมั่นคงทางทะเลเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหาโจรสลัด อาชญากรรมข้ามชาติ การจัดการกับภัยพิบัติ ฯลฯ โดยได้พัฒนากรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลต่าง ๆ ขึ้นรองรับ เช่น ASEAN Regional Forum: ARF นอกจากนี้ การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ยังได้ระบุให้มีการจัดตั้ง ASEAN Maritime Forum และส่งเสริมความร่วมมือในเรื่องความมั่นคงทางทะเลอีกด้วย อนึ่ง ในปี ๒๕๕๓ เขตการค้าเสรีอาเซียนจะมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ ซึ่งส่งผลให้ปริมาณการค้าและการขนส่งทางทะเลเพิ่มขึ้นมาก ไทยจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวและมีแผนรองรับต่อสถานการณ์ดังกล่าว

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๑๕

ภาพที่ ๗ แสดงประเทศในประชาคมอาเซียน

บทบาทของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน^{๔๑}

ในอนาคต ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลาย ๆ ประเทศ แต่ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อภูมิภาคมากนัก ด้านการทหารหลายประเทศได้เพิ่มศักยภาพของกองทัพอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกองทัพในการรักษาผลประโยชน์ของชาติตน และอาจนำไปสู่ภาวะความตึงเครียดได้ โดยสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้านสามารถสรุปสาระที่สำคัญเป็นรายประเทศได้ดังนี้

๑. พม่า

๑.๑ ปัญหาเขตแดนทางทะเล ที่ยังไม่สามารถตกลงได้ คือ บริเวณเขตแดนจากจุดที่เหนือหมู่เกาะสุรินทร์เข้ามาจนถึงปากแม่น้ำกระบุรี จังหวัดระนอง การอ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาะหลาม เกาะคัน และเกาะขี้นก ซึ่งทั้งสองฝ่าย (ไทย-พม่า) อ้างอธิปไตยเหนือดินแดนเกาะทั้งสาม ซึ่งสถานะปัจจุบันยังไม่มีข้อยุติถ้อยแถลงไว้โดยไม่ริบแก้ไขอาจนำมาสู่การเผชิญหน้าระหว่างกำลังทางเรือของทั้งสองฝ่ายได้^{๔๒}

๑.๒ ปัญหายาเสพติด จากการที่ไทยได้มีนโยบายเชิงรุกในการปราบปรามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปริมาณยาเสพติดในประเทศลดน้อยลง แต่ยังคงปรากฏการผลิตและการค้าจากชนกลุ่มน้อยในพม่า เพื่อระบายยาเสพติดที่ตกค้างและทดแทนรายได้ที่หายไปจากการจับกุมและปราบปรามอย่างหนักของไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ทางภาคเหนือ กลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้าในฝั่งพม่า

^{๔๑} ร่างสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล . เรื่องเดิม . หน้า ๑๓

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน . หน้าเดียวกัน

ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการลักลอบนำเข้ามาพัตรอในฝั่งไทยเพื่อป้องกันการตรวจจับ และ ความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนเส้นทางโดยใช้ทางทะเลแทน

๑.๓ ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า จากปัญหาทางการเมืองภายในประเทศพม่าและผลกระทบจากนโยบายคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจต่อพม่า ทำให้เกิดการว่างงานและปัญหาทางสังคมในพม่า ส่งผลให้มีการหลบหนีเข้าเมืองมาในเขตไทย ด้วยเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจประกอบกับประเทศไทยขาดแคลนแรงงานบางประเภทและผู้ประกอบการได้ประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองดังกล่าว เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านราคา กับประเทศคู่แข่งทางการค้า แต่ส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยทั้งโอกาสและค่าจ้างที่ถูกกดให้ต่ำลง รวมทั้งในอนาคตหากขาดการควบคุมและการบริหารจัดการที่เป็นระบบจะสร้างปัญหาเรื้อรังด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมและปัญหาชนกลุ่มน้อย ทั้งนี้ในกรณีชาวโรฮิงญาที่ถูกกดดันจากรัฐบาลบังกลาเทศเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เดินทางกลับพมานั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่อาจมีความพยายามในการเดินทางเข้ามาหาโอกาสทางเศรษฐกิจในประเทศที่สามผ่าน่านน้ำไทย

๑.๔ ปัญหาประมง รัฐบาลพม่าให้ความสำคัญในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเลและทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นอย่างมาก ส่งผลให้มีการเข้มงวดในการตรวจและพิจารณาในการให้สัมปทานทำประมงในเขตน่านน้ำพม่า และสั่งการให้ทหารเรือพม่าเข้มงวดในการจับกุมเรือประมงต่างชาติที่ลักลอบเข้ามาทำประมงในเขตน่านน้ำ และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ จึงทำให้เรือไทยถูกจับกุมอยู่เสมอ

๒. มาเลเซีย^{๔๓}

๒.๑ ปัญหาเขตแดนทางทะเล ทั้งไทยและมาเลเซียได้ลงนามใน MOU เมื่อ ๒๑ ก.พ.๒๕๒๒ กำหนดให้พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ๑,๒๕๐ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่พัฒนาร่วม (Joint Development Area: JDA) โดยร่วมกันในการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ได้ทะเล และแบ่งปันผลประโยชน์บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความอ่อนไหวต่อเส้นเขตแดนทางทะเลของไทยที่ลากผ่านเขตที่มีทรัพยากรธรรมชาติด้านพลังงานที่สมบูรณ์

๒.๒ ปัญหาผู้ก่อความไม่สงบ มาเลเซียให้ความร่วมมือกับไทยมากขึ้นในการแก้ปัญหากลุ่มโจรสลัดที่เคลื่อนไหวอยู่ในบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซียเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการลาดตระเวนร่วมบริเวณชายแดน (Joint Border Patrol) ถึงแม้ว่าจะยังไม่ร่วมมือเต็มที่ แต่ก็ทำให้กลุ่มก่อการร้ายเคลื่อนไหวทำได้ยาก

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๑๔

๒.๓ ปัญหาประมง มาเลเซียได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการประมง ครอบคลุม เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Maritime Fishery Zone) กำหนดให้เรือประมงที่เดินทางผ่านน่านน้ำ มาเลเซีย ต้องแจ้งให้มาเลเซียทราบล่วงหน้า และเก็บอุปกรณ์ทำการประมงให้เรียบร้อย ซึ่งปัจจุบันเรือประมงไทยมีความเข้าใจและปฏิบัติตามที่ทางการมาเลเซียกำหนด จึงทำให้ ปัญหาการถูกจับกุมน้อยลง รวมทั้งได้อนุญาตให้เรือประมงไทยทำการประมงในเขตเศรษฐกิจ จำเพาะของมาเลเซียในลักษณะการร่วมทุนกับบริษัทประมงของมาเลเซียเท่านั้น โดยการให้เอกชน มาเลเซียเช่าเรือไทยและชักธงมาเลเซีย

๓. กัมพูชา^{๔๔}

๓.๑ ปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล การเจรจากรณีพื้นที่ทับซ้อน ทางทะเลระหว่างไทย-กัมพูชา ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งกรณีเขาพระวิหาร และมีแนวโน้ม พัฒนาตัวไปสู่ความขัดแย้งที่เพิ่มมากขึ้น เดิมการเจรจาทั้งในส่วนของการแบ่งแยกทางทะเล (Maritime Delimitation) และการกำหนดเขตทางทะเล รวมทั้งระบบการพัฒนาร่วมทรัพยากร ปิโตรเลียม ในพื้นที่ทับซ้อนมีความคืบหน้าไปมาก อย่างไรก็ตามจากความขัดแย้งระหว่างประเทศ ในปัจจุบัน มีผลต่อการเจรจาดังกล่าว และมีแนวโน้มพัฒนาตัวไปสู่ความขัดแย้งที่เพิ่มมากขึ้น

๓.๒ ปัญหายาเสพติด จากนโยบายปราบปรามยาเสพติดของไทย ทำให้ผู้ค้ายา เสพติดด้านพม่าและลาว เปลี่ยนฐานการผลิตและเส้นทางลำเลียงผ่านมาทางแม่น้ำโขง สู่ลาวและ กัมพูชาเพื่อส่งผ่านไทยไปยังประเทศที่สาม โดยใช้ไทยเป็นทางผ่านรวมทั้งมีการลำเลียงยาเสพติด ผ่านทางทะเลด้วย

๓.๓ ปัญหาประมง ปัจจุบันกัมพูชาได้อนุญาตให้ไทยทำประมงในเขต เศรษฐกิจจำเพาะได้ ในรูปแบบของตัวท้องถิ่นโดยเฉพาะที่เกาะกง ซึ่งไม่ได้อยู่ในความดูแลของ รัฐบาลกลางกัมพูชา ในขณะที่รัฐบาลท้องถิ่นดูแลไม่ทั่วถึง จึงทำให้เกิดการทุจริต จึงมีปัญหาลัก ลอบทำการประมง ปัญหาเรือประมงมีพฤติกรรมเป็นโจรสลัด และปัญหาการทำประมงล้ำแดน ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากเขตแดนทางทะเลที่ยังตกลงกันไม่ได้

๔. เวียดนาม^{๔๕}

ปัญหาประมง เวียดนามอนุญาตให้เรือประมงไทยเข้าไปทำประมงในลักษณะ การเช่าเรือเข้าไปทำการประมง แต่ยังไม่มีการอนุญาตให้เรือประมงไทยเข้าไปทำประมงในน่านน้ำเวียดนาม โดยถูกต้อง จึงมีการลักลอบเข้าไปทำประมงอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามพบว่าเรือประมงของ เวียดนามลุลำเข้ามาในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทยเช่นกัน

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๑๕

๕. อินโดนีเซีย^{๔๖}

๕.๑ ปัญหาเขตแดน ไทยกับอินโดนีเซียได้เคยทำข้อตกลงแบ่งเขตไหล่ทวีปแล้วเสร็จในปี ๒๕๒๑ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ อินโดนีเซียเริ่มเจรจาแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะกับไทย เนื่องจากอินโดนีเซียเห็นว่าระบบเขตไหล่ทวีปกับเขตเศรษฐกิจจำเพาะแตกต่างกัน ดังนั้น เส้นแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะจึงไม่จำเป็นต้องเป็นเส้นเดียวกับเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีป ซึ่งปัจจุบันกระบวนการเจรจายังดำเนินอยู่

๕.๒ ปัญหาประมง อินโดนีเซียประกาศห้ามเรือประมงต่างชาติเข้าไปทำการประมงในน่านน้ำอินโดนีเซียโดยเด็ดขาด ยกเว้นเรือประมงที่จดทะเบียนกับบริษัทของอินโดนีเซีย หรือร่วมทุนกับอินโดนีเซียเท่านั้น ทั้งนี้กฎหมายประมงอินโดนีเซียฉบับใหม่ที่ ๔๕/๒๐๐๕ ซึ่งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายประมง ฉบับที่ ๓๑/๒๐๐๔ ได้มีผลบังคับใช้แล้ว โดยมีเนื้อหาบางส่วน (อาทิ มาตรการเผา/จมเรือประมงต่างชาติที่เข้าไปทำการประมงผิดกฎหมายในน่านน้ำอินโดนีเซีย) ขัดกับบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลปี ๑๙๘๒ ซึ่งอินโดนีเซียเป็นภาคีอยู่ นอกจากนี้ไทยและอินโดนีเซียได้กำหนดกรอบความร่วมมือด้านการประมงเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านการประมง โดยมีคณะกรรมการความร่วมมือด้านการประมงภายใต้คณะกรรมการร่วมไทย-อินโดนีเซีย เป็นกลไกเพื่อพัฒนาความร่วมมือและแก้ไขปัญหาด้านประมง

๖. สาธารณรัฐสิงคโปร์^{๔๗}

๖.๑ สิงคโปร์ยังคงมีเสถียรภาพที่มั่นคงและมีระบบสืบทอดอำนาจทางการเมืองนโยบายหลักในการบริหารประเทศคือ ให้ความสำคัญของการปฏิรูปสิงคโปร์ทั้งในด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ และการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้นในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และจากนโยบายการบริหารประเทศดังกล่าวจะทำให้สิงคโปร์ยังคงเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าและพัฒนาในทุกด้าน และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งจะผลักดันให้สิงคโปร์ก้าวขึ้นสู่ความเป็นผู้นำในหลาย ๆ ด้าน และเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกโดยทั่วไป

๖.๒ สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างเป็นอิสระและเป็นมิตรกับทุกประเทศ โดยมุ่งหมายที่จะดำเนินการค้าและการลงทุนเพื่อเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคงและมั่นคงต่อไป โดยสิงคโปร์ดำรงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสหรัฐฯ ขณะเดียวกันก็เร่งพัฒนาความสัมพันธ์ในทุกด้านกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ซึ่งสิงคโปร์เชื่อว่าทั้งสามประเทศจะเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของเอเชีย นอกจากนี้

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน

^{๔๗} ประมาณการข่าวกรองกองทัพเรือระยะปานกลาง .เรื่องเดิม . หน้า ๒๔

ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสัมพันธ์กับเอเชียได้อย่างจริงจังมากขึ้น เนื่องจากสิงคโปร์เล็งเห็นโอกาสทางเศรษฐกิจและการลงทุน โดยได้มีการจัดตั้งสถาบันเอเชียได้ศึกษาขึ้นเพื่อการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ในภูมิภาคดังกล่าว เพื่อนำมากำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม ขณะเดียวกัน สิงคโปร์ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมุสลิม^{๔๔} โดยมีการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศตะวันออกกลางอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ผลจากการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนของสิงคโปร์ ทำให้ชาวอาหรับเชื่อว่าสิงคโปร์เป็นมิตรกับชาวมุสลิม นอกจากนี้การประสบความสำเร็จในการแสดงบทบาทนำในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ด้วยการส่งกำลังทหารไปให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในอินโดนีเซียและปาเลสไตน์ จะยังประโยชน์แก่สิงคโปร์ระยะยาวในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมุสลิม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนในอินโดนีเซีย

๖.๓ ด้านความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกอาเซียน สิงคโปร์ได้ดำเนินความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือใกล้ชิด โดยเฉพาะมาเลเซียและอินโดนีเซีย สำหรับความสัมพันธ์กับมาเลเซียเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนี้ สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับปัญหาการก่อการร้ายว่าเป็นภัยคุกคามต่อสิงคโปร์และประชาคมโลก โดยเฉพาะการก่อการร้ายทางทะเลและการกระทำอันเป็นโจรสลัด โดยสิงคโปร์ได้เรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด และการก่อการร้ายทางทะเลในบริเวณช่องแคบมะละกา จากการพยายามดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ของสิงคโปร์ และการพยายามแสดงบทบาทนำในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ จะผลักดันให้สิงคโปร์ก้าวขึ้นสู่ความเป็นผู้นำในหลาย ๆ ด้าน และเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกโดยทั่วไป

๖.๔ ด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลสิงคโปร์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดและควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความสามารถทางธุรกิจอย่างครบวงจร เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศ ขณะเดียวกันสิงคโปร์ได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเน้นการสร้างภายในประเทศ ปรับปรุงบรรยากาศการลงทุน และสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีในระดับสูง ซึ่งส่งผลให้สิงคโปร์มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในกลุ่มสมาชิกอาเซียน ปัจจุบันสิงคโปร์ได้เร่งปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้มีความหลากหลายมากขึ้น

๖.๕ ด้านการทหาร การที่สิงคโปร์เป็นประเทศเล็กจึงมีขีดความสามารถในการรุกและรับอย่างจำกัด รัฐบาลจึงมีนโยบายกำหนดให้ประชาชนสิงคโปร์และทุกหน่วยงานของรัฐ

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๒๕

และพลเรือนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงในการป้องกันประเทศ ทำให้สิงคโปร์มีแนวคิดในการป้องกันประเทศโดยใช้ระบบการป้องกันประเทศแบบเบ็ดเสร็จ (Total Defense) ประกอบด้วย การเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา ขณะเดียวกัน สิงคโปร์พยายามปรับนโยบายการป้องกันประเทศและความมั่นคงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน^{๔๘} และให้ความสำคัญกับการต่อต้านการก่อการร้ายโดยเฉพาะการก่อการร้ายทางทะเล ซึ่งสิงคโปร์มองว่าเป็นภัยคุกคามที่สำคัญ

๖.๖ การพัฒนาขีดความสามารถของกำลังทางเรือ กองทัพสิงคโปร์เป็นกองทัพขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการเร่งพัฒนาขีดความสามารถกำลังรบทั้งในด้านยุทธโประกรณ์ และกำลังพลเนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นเกาะ นโยบายการป้องกันประเทศของสิงคโปร์จึงมุ่งเน้นเสริมสร้างกำลังทางเรือและกำลังทางอากาศให้สามารถปฏิบัติการในทะเลลึก (Blue Water Navy) เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางทะเล และสามารถด่วงคูลอำนาจกับมาเลเซีย ในส่วนของกองทัพเรือสิงคโปร์ ยังคงเร่งพัฒนาขีดความสามารถกำลังรบ ทั้งในด้านยุทธโประกรณ์ และด้านกำลังพลอย่างต่อเนื่อง โดยเสริมสร้างกำลังทางเรือที่มีความเร็วสูง ติดอาวุธนำวิถี และติดตั้งระบบอำนวยการรบที่ทันสมัย มีอุปกรณ์สงครามอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยหรือใกล้เคียงกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีประสิทธิภาพในการตอบโต้ภัยคุกคามจากภายนอก รวมทั้งมีการจัดหาเรือและอากาศยานที่มีขีดความสามารถสูงเข้าประจำการได้แก่ เรือฟริเกตชั้น Formidable (La Fayette) จำนวน ๖ ลำ ฮ. Sikorsky S-70B Seahawk จำนวน ๖ เครื่องเข้าประจำการบนเรือด้วย และในปี ๒๕๕๑ ในส่วนของกองทัพเรือสิงคโปร์ ได้ทำการพัฒนาเทคโนโลยีเรือไร้คนขับ (Unnamed Surface Yessel – USV) ร่วมกับ ทร.ฝรั่งเศส และ ทร. สหรัฐฯ^{๔๙} เพื่อพัฒนาขีดความสามารถให้เป็นเรือเนกประสงค์ เนื่องจากสิงคโปร์คาดว่าในอนาคตลักษณะของการทำสงครามทางเรือจะมีรูปแบบของการใช้เทคโนโลยีทางการทหารที่สูงขึ้น และเทคโนโลยีไร้คนขับจะเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติการรบในทุก ๆ มิติ

ความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับทะเลทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และอนุภูมิภาค

๑. องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) เป็นองค์การระหว่างประเทศระดับโลกก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.๑๙๔๕ มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๒๖

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๒๗

มีสมาชิกประกอบด้วยประเทศเอกราชต่างๆ จากทุกภูมิภาคทั่วโลก สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ ๕๕ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ค.ศ.๑๙๔๖ ปัจจุบันองค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญกับภัยคุกคามไว้หลายรูปแบบซึ่งส่วนใหญ่เป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non – Traditional Threat) โดยเฉพาะความมั่นคงทางสังคม (Social Security) และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) อันประกอบด้วยภัยจากการลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง การค้าอาวุธ การค้าหญิงและเด็ก อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย การลักลอบค้าอุปกรณ์นิวเคลียร์ การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ การฟอกเงิน อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมด้านสิ่งแวดล้อม อาชญากรรมด้านทรัพย์สินทางปัญญา การติดสินบนเจ้าหน้าที่ การแทรกซึมและการครอบงำทางธุรกิจ การโจรกรรมศิลปวัตถุ ฯลฯ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทะเลนั้น กรอบการประชุม UN มีการหารือกันใน ๒ หัวข้อใหญ่ ได้แก่ (๑) การจัดตั้งกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ การส่งเสริมให้ประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีและนำกฎหมายไปบังคับใช้ รวมทั้งการจัดระเบียบ/วางกฎเกณฑ์/พัฒนามาตรฐานและมาตรการระหว่างประเทศในการรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล (๒) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการภัยคุกคามต่างๆ ในทะเล อาทิ โจรสลัด อาชญากรรมข้ามชาติ สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติทางธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังมีการประชุมหารือในกรอบองค์การ/องค์การทางทะเลระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในระดับสากลและภูมิภาคด้วย อาทิ International Maritime Organization (IMO) , ASEAN Regional Forum (ARF) , ASEAN Maritime Forum (AMF) หรือ Asia-Europe Meeting (ASEM)

๒. องค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organization : IMO) เป็นทบวงชำนาญการพิเศษภายใต้องค์การสหประชาชาติ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๑ โดยเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๒ สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างสมาชิกในการกำหนดมาตรฐาน ข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการเดินเรือ การคุ้มครองรักษาสีงแวดล้อมทางทะเล และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางทะเล มีสมาชิกจำนวน ๑๖๗ ประเทศ สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่ ๒๐ กันยายน ๒๕๑๖ และจากเหตุการณ์การก่อการร้ายเมื่อ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ IMO ได้ตระหนักถึงความปลอดภัยทางทะเลและท่าเรือสำคัญของโลกมากขึ้น จึงได้ออกนโยบายและมาตรการความปลอดภัยทางทะเลเพิ่มขึ้นเพื่อป้องกันเหตุร้ายต่างๆ เช่น มาตรการการรักษาความปลอดภัยของเรือและท่าเรือ (International Ship and Port Facility Security: ISPS Code), อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความปลอดภัยแห่งชีวิตในทะเล ค.ศ. ๑๙๗๔ (International Convention for the Safety of Life at Sea 1974 : SOLAS 1974),

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการเดินเรือระหว่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๖๕ (Convention on the Facilitation of International Maritime Traffic : FAL 1965), อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล ค.ศ. ๑๙๗๙ (International Convention on Maritime Search and Rescue 1979 : SAR 79), อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการกระทำที่ผิดกฎหมายต่อความปลอดภัยของการเดินเรือ ค.ศ. ๑๙๘๘ (Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation 1988 : SUA88) เป็นต้น

ปัจจุบัน IMO เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาโจรสลัดในน่านน้ำโซมาเลียโดยผลักดันให้อำนาจประเทศต่าง ๆ เข้าไปจัดการกับปัญหาโจรสลัดในน่านน้ำโซมาเลียได้ และพยายามกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ ส่งกองเรือรบและเครื่องบินรบเข้าลาดตระเวนในบริเวณน่านน้ำที่คาดว่ามีกำลังของโจรสลัดโซมาเลียปฏิบัติการอยู่ โดยเฉพาะเส้นทางเดินเรือบริเวณอ่าวเอเดน ซึ่งเป็นเส้นทางหลักในการขนส่งน้ำมันทางทะเลระหว่างตะวันออกกลางไปยังภูมิภาคอื่นทั่วโลก เพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับเรือที่ผ่านไปยังบริเวณนั้น รวมทั้งแนะนำการปฏิบัติ เพื่อให้ปลอดภัยจากการถูกยึดหรือปล้นเรือ ตลอดจนการปฏิบัติเมื่อต้องเผชิญกับกลุ่มโจรสลัดด้วย

๓. สหภาพยุโรป (European Union: EU) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศในยุโรป ประกอบด้วยประเทศสมาชิก ๒๗ ประเทศ โดยในปัจจุบันอยู่ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเส้นทางในมหาสมุทรอินเดียและทะเลเมดิเตอร์เรเนียนซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือสู่ยุโรปที่มีความสำคัญต่ออยู่ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ และเมื่อเกิดปัญหาความไร้เสถียรภาพทางการเมืองในโซมาเลียและปัญหาโจรสลัด อยู่จึงข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ ๑๘๓๘ (ค.ศ. ๒๐๐๙) และ ๑๘๔๖ (ค.ศ. ๒๐๐๙) อย่างเต็มที่ โดยได้จัดตั้งกองกำลังทางทะเล European Union Naval Force Somalia (EU NAVFOR) ขึ้น ภายใต้กรอบนโยบายร่วมด้านความมั่นคงและการป้องกันยุโรป (European Security and Defence Policy – ESDP) โดย EU NAVFOR มีภารกิจสำคัญ ได้แก่ ๑) คุ้มกันกองเรือของโครงการอาหารโลกที่ปฏิบัติการกิจเกี่ยวกับความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมไปยังโซมาเลีย ๒) คุ้มกันและรักษาความปลอดภัยเส้นทางเดินเรือบริเวณอ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลีย และ ๓) ปราบปรามขบวนการโจรสลัด โดยอาณัติของ EU NAVFOR ครอบคลุมถึงการจับกุมโจรสลัด/ผู้ต้องสงสัย การยึดเรือโจรสลัด/เรือที่ถูกโจรสลัดยึดครองรวมทั้งสินค้าบนเรือ โดยจะส่งตัวบุคคลที่ถูกจับกุมไปดำเนินคดีในประเทศสมาชิกหรือที่ประเทศเคนยาซึ่งอยู่มีข้อตกลงอยู่ มีพื้นที่ปฏิบัติการครอบคลุมบริเวณอ่าวเอเดน แนวชายฝั่ง

ทะโฆมาเลีย ตอนใต้ของทะเลแดง พื้นที่บางส่วนของทะเลแดง และหมู่เกาะ Seychelle นอกจากนั้น ยังปฏิบัติการกิจลาดตระเวนร่วมกับประเทศ/กลุ่มอื่น ได้แก่ กองเรือ CTF 151 (กองกำลังนานาชาติของ UN) NATO รัสเซีย อินเดีย ญี่ปุ่น และจีน

๔. **อาเซียน (Asia-Europe Meeting: ASEM)** มีประเทศสมาชิก ๔๖ ประเทศ ได้แก่ ฝ่ายยุโรป ๒๑ ประเทศ (ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป) ฝ่ายเอเชีย ๑๖ ประเทศ (ประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียใต้ ๖ ประเทศ) ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี มองโกเลีย อินเดีย และปากีสถาน) ประเทศสมาชิกฝ่าย Temporary Third Category ๓ ประเทศ (ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และรัสเซีย) และองค์การระดับภูมิภาค ๒ องค์การ (สหภาพยุโรป และอาเซียน) โดยในปัจจุบัน ASEM ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาโจรสลัด ทะโฆมาเลียเป็นอย่างมาก และได้จัดการประชุมเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวถึง ๒ ครั้ง ในปี ๒๕๕๓ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือกับประเทศสมาชิก ฝ่ายเอเชียในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาโจรสลัดร่วมกัน

๕. **อาเซียน (ASEAN)** เป็นกรอบความร่วมมือที่สำคัญสุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาเซียนกำหนดวิสัยทัศน์ว่าจะร่วมมือกันแก้ปัญหาระดับภูมิภาค เช่น ก่อการร้าย สิ่งแวดล้อม การค้ามนุษย์ ยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามชาติอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วยการ แลกเปลี่ยนข้อมูลการพัฒนากฎหมายสำหรับสืบสวน ใต้สวน ตัดสิน จับกุม และส่งผู้ร้ายข้ามแดน ระหว่างประเทศสมาชิก การบังคับใช้กฎหมายและการแบ่งปันข่าวกรอง ชาติสมาชิกในอาเซียนยัง ได้เห็นพ้องที่จะก่อตั้งประชาคมความมั่นคง (ASEAN Security Community: ASC) ภายใน พ.ศ.๒๕๕๘ โดยแผนปฏิบัติการสำหรับประชาคมความมั่นคงอาเซียนได้ระบุให้ประเทศสมาชิก ต้องร่วมมือป้องกันการก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ และขบวนการแบ่งแยกดินแดนในประเทศ เพื่อนบ้าน นอกจากนั้น ยังระบุถึงความร่วมมือในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ การกักขัง ช่วยเหลือและรักษาความมั่นคงทางทะเล การจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียนนับเป็น ความพยายามปรับตัวครั้งสำคัญเพื่อรับมือกับการท้าทายจากปัญหาความมั่นคงทั้งรูปแบบเก่า และใหม่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๖. **ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady – Ckao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS)** ระหว่างไทย กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับอนุภูมิภาค โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อใช้ ประโยชน์จากความแข็งแกร่งและความหลากหลายของทั้งห้าประเทศสมาชิกเพื่อส่งเสริมการ พัฒนาอย่างสมดุล โดยมีการลงนามในปฏิญญาพุกาม (Bagan Declaration) ร่วมกันเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ที่เมืองพุกาม สหภาพพม่า พร้อมทั้งให้ความเห็นชอบ

แผนปฏิบัติการ ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือ ๖ สาขา ได้แก่ การอำนวยความสะดวกการค้าการลงทุน เกษตรและอุตสาหกรรม การเชื่อมโยงคมนาคม การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ สิ่งแวดล้อม (ตามมติที่ประชุมผู้นำ ACMECS ครั้งที่๓ เมื่อวันที่ ๕-๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ณ กรุงเทพมหานคร) กิจกรรมภายใต้กรอบ ACMECS เน้นการลดความยากจนเพื่อช่วยให้เกิดการ พัฒนาอย่างยั่งยืน ตามเป้าหมายเพื่อการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของสหประชาชาติ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของการช่วยเหลือตนเองและการเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน โดยเน้นการทำงานที่ส่งเสริมและ ต่อ ยอดโครงการความร่วมมือที่มีอยู่แล้วในภูมิภาคเพื่อส่งเสริมให้พื้นที่ชายแดนของประเทศสมาชิก เป็นพื้นที่แห่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางสังคมวัฒนธรรม พร้อมทั้ง เป็นการผสานผลประโยชน์ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และสร้างความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีระหว่าง ประเทศสมาชิก

๑. การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย (Indonesia – Malaysia – Thailand Growth Triangle : IMT - GT) ได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี ๒๕๓๖ โดยผู้นำทั้ง สามประเทศ ได้เห็นชอบที่จะให้ผลักดันการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในลักษณะไตรภาคี ระหว่างภาคใต้ของไทย ภาคเหนือของมาเลเซีย และพื้นที่บนเกาะสุมาตรา ของอินโดนีเซีย พื้นที่ ความร่วมมือประกอบด้วยพื้นที่เกือบทั้งหมดของเกาะสุมาตราของอินโดนีเซีย ได้แก่ แคว้นอาจะห์ จังหวัดสุมาตราเหนือ จังหวัดสุมาตราตะวันตก จังหวัดสุมาตราใต้ จังหวัดบังกูลู จังหวัดเรียว และ จังหวัดจัมบี พื้นที่ทางตอนเหนือและตะวันตกของมาเลเซีย ได้แก่ เคาห์ เปรัก ปีนัง เปอร์ลิส เซลังงอร์ และกลันตัน และพื้นที่ ๘ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ได้แก่ สงขลา ปัตตานี นราธิวาส ยะลา สตูล ตรัง พัทลุง และนครศรีธรรมราช โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้และกำหนดแนวทาง การดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่าง ๓ ประเทศ ให้มีการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด เน้นความร่วมมือด้านการผลิต การส่งเสริมการลงทุน และการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้าง จิตความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของพื้นที่ นอกจากนั้น ยังมุ่งให้มีการพัฒนา การเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบสาธารณูปโภค ระหว่างประเทศ

ที่ผ่านมา IMT-GT ได้มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของกรอบความ ร่วมมือ ให้กระชับและเน้นไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบของสะพาน เศรษฐกิจ สงขลา-ปีนัง-เมดาน (Seamless Songkhla-Penang-Medan Economic Development Corridor) ภายใต้การกำหนดประเด็นความร่วมมือบนพื้นฐานของการเชื่อมโยงศักยภาพการพัฒนา

ของพื้นที่สะพานเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจหลักที่สนับสนุนและกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่อเนื่องใน IMT-GT ต่อไป โดยในปัจจุบันแนวทางดำเนินการแผนงาน ได้เน้นความร่วมมือตามแผนงานและโครงการที่ภาคเอกชนสนใจและเป็นโครงการที่ปฏิบัติได้โดยไม่ขัดผลประโยชน์แห่งชาติสมาชิก ซึ่งมีกรอบการพิจารณาแผนงาน/โครงการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนการอำนวยความสะดวกและปรับกฎระเบียบโดยภาครัฐ ซึ่งสาระสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือได้แบ่งเป็น ๕ ด้าน ดังนี้ ๑) การคมนาคมขนส่งทางบก และทางน้ำ ๒) พลังงาน ๓) การค้า ๔) การคมนาคมขนส่งทางอากาศ ๕) การเงินและการลงทุน ๖) อุตสาหกรรม ๗) ทรัพยากรมนุษย์และการเคลื่อนย้ายแรงงาน ๘) การท่องเที่ยว และ ๙) การสื่อสารโทรคมนาคม

๘. ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation หรือ BIMST - EC) เป็นกรอบความร่วมมือระหว่าง ๗ ประเทศในภูมิภาคอ่าวเบงกอล ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย พม่า เนปาล ศรีลังกา และไทย มีกรอบความร่วมมือ ๖ สาขา ได้แก่ ๑) การค้าและการลงทุน ๒) เทคโนโลยี ๓) คมนาคม ๔) พลังงาน ๕) ท่องเที่ยว และ ๖) ประมง กลุ่มประเทศ BIMSTEC ถือได้ว่าเป็นตลาดที่มีศักยภาพ โดยมีประชากรรวมถึง ๑,๓๐๐ ล้านคน แต่ปัจจุบันยังมีการค้า การลงทุน และการเดินทางติดต่อกันค่อนข้างน้อย ทำให้ยังมีโอกาสในการที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันได้อีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการค้าการลงทุน โดยประเทศสมาชิกได้ให้สัตยาบันในกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี BIMSTEC แล้ว ทั้งนี้ สำหรับประเทศไทยแล้ว BIMSTEC จะช่วยประสานนโยบาย Look West ของไทย เข้ากับนโยบาย Look East ของอินเดีย

๙. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก (Asia Pacific Economic Cooperation : APEC) เป็นกรอบความร่วมมือเศรษฐกิจระหว่างเขตเศรษฐกิจในภูมิภาค จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๒ ปัจจุบันมีทั้งหมด ๒๑ เขตเศรษฐกิจ ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไน แคนาดา ชิลี จีน ฮังการี อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ ปาปัวนิวกินี เปรู ฟิลิปปินส์ รัสเซีย สิงคโปร์ ใต้หวัน ไทย สหรัฐฯ และเวียดนาม มีสัดส่วนการค้าของกลุ่มรวมกันมากกว่าร้อยละ ๔๗ ของมูลค่าการค้าโลก APEC ได้มีการพัฒนาองค์กรของตนเองให้มาเป็นกลจักรสำคัญในการส่งเสริมระบบการค้าเสรี และให้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม

๑๐. ความร่วมมือในการลาดตระเวนในช่องแคบมะละกา (Malacca Straits Patrol: MSP) เป็นความร่วมมือของรัฐชายฝั่งช่องแคบมะละกาอันประกอบด้วยประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ในการร่วมกันส่งเรือและอากาศยานไปลาดตระเวนในช่องแคบมะละกา

เพื่อรักษาความปลอดภัยและความมั่นคง รวมทั้งเพื่อแสดงถึงความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบของรัฐบาลฝ่ายของแคว้นมะละกาในการดูแลรักษาความปลอดภัยของช่องแคบ

๑๑. ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย (Joint Development Strategy - JDS)

เป็นความตกลงระหว่างไทยและมาเลเซีย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ยะลา นราธิวาส และปัตตานี) และ ๔ รัฐ ทางเหนือมาเลเซีย (ปะลิส เกดะห์ กลันตัน และเฉพาะอำเภอ Pengkalen Hulu ของรัฐเปรัก) ครอบคลุมใน ๘ สาขา ได้แก่ ๑) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมโยงคมนาคม ๒) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รวมทั้งการศึกษา ๓) การท่องเที่ยว ๔) วัฒนธรรมและการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระดับประชาชนต่อประชาชน ๕) การค้าและการลงทุน ๖) การเกษตร ประมง ปศุสัตว์ และชลประทาน ๗) การเงินและการคลัง โดยเฉพาะการพัฒนาธนาคารอิสลามในประเทศไทย ๘) พลังงาน และ ๙) การบรรเทาสาธารณภัย

๑๒. การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) เป็นผลสืบเนื่องจากมติของที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๔ ผู้นำรัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะแสวงหาเวทีในการนำรัฐสมาชิกเข้ามาร่วมมือในกรอบความร่วมมือทางด้านความมั่นคง และส่งเสริมการหารือด้านความมั่นคงกับประเทศคู่เจรจา ปัจจุบัน ARF มีประเทศที่เข้าร่วม ๒๒ ประเทศกับ ๑ กลุ่มประกอบด้วย สมาชิกอาเซียน ประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (Dialogue Partners) ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย จีน รัสเซีย และสหภาพยุโรป โดยการขยายกรอบการหารือที่มีอยู่แล้วระหว่างอาเซียนกับคู่เจรจา ARF เป็นเวทีปรึกษาหารือเกี่ยวกับประเด็นด้านการเมืองและความมั่นคง โดยมุ่งที่จะส่งเสริมความไว้วางใจและความร่วมมือ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศผู้เข้าร่วม และพัฒนาแนวทางการดำเนินการทูตเชิงป้องกันซึ่งมุ่งป้องกันการเกิดและขยายตัวของความขัดแย้ง

๑๓. โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub region -GMS) เป็นความร่วมมือของ ๖ ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) โดยมีธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก การดำเนินงานของ GMS ที่สำคัญ คือ การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) เชื่อมโยงพม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม และการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor) เชื่อมโยง ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม

๑๔. สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Rim Association for Regional Cooperation: IOR-ARC) มีประเทศสมาชิกทั้งหมด ๑๘ ประเทศ คือ ออสเตรเลีย อินเดีย แอฟริกาใต้ เคนยา สิงคโปร์ โอมาน มอริเชียส อินโดนีเซีย มาดากัสการ์ มาเลเซีย โมซัมบิก ศรีลังกา แทนซาเนีย เยเมน ไทย บังกลาเทศ อิหร่าน และสหรัฐอเมริกาบริติชอินเดียนโอเชียนเทร์ริทอรี นอกจากนี้ ยังมีประเทศคู่เจรจา (dialogue partners) ได้แก่ อียิปต์ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร จีน และฝรั่งเศส รวมทั้งมีองค์การการท่องเที่ยวแห่งมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Tourism Organization - IOTO) เป็นผู้สังเกตการณ์ โดยกิจกรรมส่วนใหญ่ของ IOR-ARC มุ่งเน้นโครงการศึกษาด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า (trade facilitation) เพื่อส่งเสริมการขยายปริมาณการค้าและการลงทุนระหว่างกัน โดยมีรูปแบบกิจกรรมกำหนดเป็นโครงการศึกษาระหว่างสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกัน

๑๕. ความร่วมมือพหุภาคีทางทะเลอื่น ๆ

สหรัฐฯ ได้เสนอมาตรการความร่วมมือหลายมาตรการเพื่อจัดการกับปัญหาที่สหรัฐฯ เห็นว่ากระทบกับผลประโยชน์ของตนและของชาติอื่น ๆ ร่วมกัน เช่น มาตรการการค้าที่ปลอดภัยในภูมิภาคความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก (Secure Trade in the Asia Pacific Economic Cooperation Region: STAR) ภายใต้มาตรการดังกล่าว สหรัฐฯ ได้ให้ความช่วยเหลือและความรู้ความชำนาญที่จะยกระดับความปลอดภัยตามท่าเรือและสนามบินของแต่ละประเทศเพื่อที่จะป้องกันการค้าจากการก่อการร้าย นอกจากนี้มีข้อตกลงเพื่อความมั่นคงในการหยุดยั้งการแพร่กระจายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (Proliferation Security Initiative: PSI) เป็นแผนการระดับโลกของสหรัฐฯ ที่ต้องการความร่วมมือจากนานาประเทศในการช่วยกันสกัดกั้นการแพร่กระจายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงทุกรูปแบบ ในทุกหนทาง นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังได้เสนอมาตรการเพื่อรักษาความปลอดภัยทางทะเลเพิ่มขึ้น และผลักดันให้ประเทศในภูมิภาคนำมาตรการเหล่านั้นไปปฏิบัติ เช่น มาตรการรักษาความปลอดภัยของตู้คอนเทนเนอร์ (Container Security Initiative: CSI)

ความร่วมมือพหุภาคีที่สำคัญอีกอันหนึ่ง คือ ข้อตกลงความร่วมมือระดับภูมิภาคในการต่อสู้กับโจรสลัดและการปล้นโดยใช้อาวุธต่อเรือในเอเชีย (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia : ReCAAP) เป็นข้อตกลงที่ริเริ่มโดยญี่ปุ่น ข้อตกลงมีเป้าหมายที่จะเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่าง ๑๖ ประเทศ ได้แก่ สมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศจีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น บังกลาเทศ อินเดีย และศรีลังกา โดยส่งเสริมการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับโจรสลัด และก่อตั้งศูนย์แบ่งปันข้อมูล (Information Sharing Center : ISC)

การขับเคลื่อนไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)

๑. สมาคมอาเซียน (Association of Southeast Asian Nations/ASEAN)^{๕๑} จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑

ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ ๑๐ ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน เวียดนาม พม่า ลาว และกัมพูชา มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมมือกันในการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิก และการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงในพื้นที่ และเป็นการเปิดโอกาสให้คลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ^{๕๒} ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้นำประเทศในกลุ่มอาเซียนได้รับรองเอกสาร วิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐ เพื่อกำหนดเป้าหมายว่า ภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ (พ.ศ. ๒๕๖๓) อาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ที่ประกอบด้วย 3 เสาหลัก (pillars) ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community-ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ต่อมาได้ตกลงร่วมกันว่า ให้บรรลุในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘)

๒. ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community-ASC) มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาภายในภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประชาคมความมั่นคงอาเซียนจะ (๑) ใช้เอกสารทางการเมืองและกลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้วในการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค รวมทั้งการต่อต้านการก่อการร้าย การลักลอบ ค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติอื่นๆ และการขจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (๒) ริเริ่มกลไกใหม่ๆ ในการเสริมสร้างความมั่นคง และกำหนดรูปแบบใหม่สำหรับความร่วมมือในด้านนี้ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรฐานการป้องกันกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการส่งเสริมสันติภาพภายหลังจากการเกิดข้อพิพาท (๓) ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล ซึ่งอาเซียนยังไม่มีความร่วมมือด้านนี้ รายละเอียดความก้าวหน้าการดำเนินการเพื่อจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

^{๕๑} กระทรวงการต่างประเทศ. “ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)” (ออนไลน์). เข้าได้ถึงจาก <http://www.mfa.go.th/> (๑๒ เมษายน ๒๕๕๔)

^{๕๒} อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ “ไทยในระบบอาเซียนใหม่” *อาเซียนใหม่* (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๑), หน้า ๒๑๓ - ๒๒๑

สภาพปัญหาและความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

สถานการณ์ทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก และ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า ยังคงมีบริเวณที่เป็นพื้นที่ผลประโยชน์สำคัญทางทะเล ซึ่งอาจเกิดความขัดแย้งหรือปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์อยู่หลายพื้นที่ นอกจากนั้น พื้นที่ทางทะเลในภูมิภาคนี้ยังเป็นพื้นที่การแย่งชิงอิทธิพลที่สำคัญของมหาอำนาจและประเทศต่างๆ ทั้งในและนอกภูมิภาค เนื่องจากเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลก ตลอดจนมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์สูง เนื่องจากเป็นพื้นที่เดินเรือที่สำคัญของโลก จึงเป็นที่ดึงดูดให้ประเทศมหาอำนาจเข้ามาแผ่อิทธิพลในบริเวณนี้ รวมทั้งพื้นที่ทางทะเลบริเวณนี้ยังเป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบค้าอาวุธสงคราม การกระทำความผิดเป็นโจรสลัดเพิ่มมากขึ้นในหลายพื้นที่ และแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของการก่อการร้าย^{๕๓} ประกอบกับประเทศต่างๆ มีการพัฒนากำลังทางเรือเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะประเทศที่เริ่มพัฒนารับการลงทุนจากต่างประเทศและมีสัมปทานแหล่งปิโตรเลียม สถานการณ์สำคัญมีดังนี้

สภาพปัญหาและความขัดแย้งในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก^{๕๔}

๑. พื้นที่แปซิฟิกเหนือ - มีปัญหากรณีพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะคูริระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่น ปัญหากรณีพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์หมู่เกาะเตียวหยูระหว่างญี่ปุ่นกับจีน นอกจากนั้น ปัญหาความขัดแย้งในคาบสมุทรเกาหลี กรณีปัญหานิวเคลียร์ในเกาหลีเหนือ รวมทั้งปัญหาการแยกตัวเป็นอิสระของไต้หวัน ซึ่งอาจปะทุหรือนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งรุนแรงได้ตลอดเวลา ในขณะที่เดียวกันพื้นที่บริเวณนี้มีการขยายการคมนาคมทางด้านต่างๆ รวมทั้งทางทะเลเพิ่มมากขึ้นตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่สูงสุดแห่งหนึ่งของโลก

๒. พื้นที่แปซิฟิกใต้ - ปัญหาความขัดแย้งที่สำคัญในบริเวณนี้คือ การอ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้บริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์และพาราเซลของประเทศต่างๆ ถึง ๖ ประเทศ ประกอบด้วย จีน ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน ทั้งนี้แม้ว่าจะได้มีการจัดทำ Regional Code of Conduct ระหว่างประเทศที่อ้างกรรมสิทธิ์แต่ก็ยังไม่สามารถเป็นหลักประกันที่มั่นคงในการนำมาซึ่งสันติภาพในบริเวณดังกล่าว นอกจากนั้น ปัญหาทางการเมืองและความมั่นคง

^{๕๓} สภาพความมั่นคงแห่งชาติ , ๒๕๔๘

^{๕๔} นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล, เรื่องเดิม . หน้า ๑๐ - ๑๒

ในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในบริเวณนี้ด้วย เช่น ปัญหาการก่อการร้ายของกลุ่มอาบู ซายาฟ (Abu Say yaf) ปัญหาขบวนการแบ่งแยกดินแดนของกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยอิสลาม โมโร (Moro Islamic Liberation Front) ทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ที่มีการปล้นเรือและขนอาวุธทางทะเล

๓. **พื้นที่มหาสมุทรอินเดีย** – เป็นพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศในตะวันออกกลาง แหล่งน้ำมันที่สำคัญของโลกกับประเทศผู้ใช้น้ำมันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เชื่อมต่อผ่านจุดสำคัญช่องแคบฮอร์มุซ และช่องแคบมะละกาจึงมีแนวโน้มในการแข่งขันอิทธิพลบริเวณพื้นที่ดังกล่าวของประเทศมหาอำนาจที่จะมีมากขึ้น ขณะเดียวกันจะเป็นการชักจูงกลุ่มก่อการร้าย ให้หันมาสนใจพื้นที่นี้ ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจมีมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ยังมีปัญหาความขัดแย้งในการขยายอิทธิพลระหว่างอินเดียกับจีนที่ผ่านพม่าลงสู่มหาสมุทรอินเดีย กรณีแค้วนแคชเมียร์ การแข่งขันอิทธิพลระหว่างอินเดียและปากีสถาน ปัญหา การแบ่งแยกดินแดนในเขตอาเจะห์ของอินโดนีเซีย ถึงแม้ในปัจจุบันจะได้มีการเจรจายุติปัญหาไปแล้วแต่ก็ยังมีสถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยทางการเมืองกรณีขบวนการพยัคฆ์หมิแลมบีในศรีลังกาเคลื่อนไหวทางทะเลต่อต้านรัฐบาลทั้งนี้รวมถึงปัญหาโจรสลัดโซมาเลียที่กำลังสร้างปัญหาอย่างหนัก

๔. **ช่องแคบมะละกา** - เป็นช่องทางหลักเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรอินเดียและสำคัญที่สุด เป็นจุดอ่อนด้านความมั่นคงที่สำคัญที่สุดอีกจุดหนึ่ง เนื่องจากเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าทางทะเลที่สำคัญของโลก โดยมีปริมาณสินค้าขนส่งผ่านช่องแคบดังกล่าวถึง ๑ ใน ๓ ของมูลค่าการค้าโลก แต่มีจุดอ่อนด้านการรักษาความปลอดภัยที่กระทำไดยากเนื่องจากมีเรือแล่นผ่านจำนวนมาก ความหนาแน่นของการสัญจรสูง เคยมีเหตุการณ์โจรสลัดปล้นเรือสินค้าสถิติสูงที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง แต่หลังจากได้มีการลาดตระเวนร่วม ทำให้สถิติลดลง นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงขบวนการที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธสงคราม ยาเสพติด การค้ามนุษย์ และการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

สภาพปัญหาและความขัดแย้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้^{๕๕}

๑. **การเข้าแทรกแซงและแผ่อิทธิพลของมหาอำนาจ** การแผ่อิทธิพลของมหาอำนาจสหรัฐยังคงเข้ามาในภูมิภาคนี้ต่อไปในลักษณะของการรักษาผลประโยชน์ของตน การป้องกันต่อต้านการก่อการร้าย การรักษาเส้นทางคมนาคมในช่องแคบมะละกาตามความจำเป็น

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๑๐

ขณะเดียวกันสหรัฐก็พยายามรักษาอิทธิพลส่งเสริมความร่วมมือกับอินเดียในการปิดล้อมไม่ให้จีนขยายอิทธิพล กลุ่มมหาสมุทรอินเดียทางด้านเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงขยายอิทธิพลในพม่าอีกด้วย สำหรับอินเดียได้แสดงเจตนารมณ์ในการมุ่งตะวันออกเพื่อการแสวงผลประโยชน์ต่างๆ ส่วนรัสเซียซึ่งกำลังฟื้นตัวจากสภาพเศรษฐกิจที่ต่ำได้แสดงศักยภาพทางการทหารด้วยการสวนสนามทางทหารให้โลกได้เห็นว่าพร้อมกลับเข้ามามีอิทธิพลอีกครั้งหนึ่ง ปัญหาการแย่งชิงเพื่อเข้ามามีอิทธิพลทุกประเทศที่ตั้งอยู่รอบบริเวณนี้ต่างก็แสวงประโยชน์กันอย่างเต็มที่ ควบคู่ไปกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติตนเอง ในขณะเดียวกันประเทศมหาอำนาจและประเทศต่างๆ นอกภูมิภาคก็ใช้ประโยชน์เพื่อถ่วงดุลอำนาจระหว่างมหาอำนาจด้วยกัน สหรัฐวางกำลังในสิงคโปร์เพื่อใช้เป็นฐานในการส่งกำลังบำรุง และรักษาเส้นทางลำเลียงทางทหารในการเคลื่อนย้ายกำลังจากแปซิฟิกไปตะวันออกกลางที่มีความสำคัญ ขณะเดียวกันก็สามารถเฝ้าติดตามกำลังทางเรือของประเทศเป้าหมายได้

๒. ปัญหาความหวาดระแวงจากการเสริมสร้างกำลังทางเรือ (Armed Racing)

การเสริมสร้างกำลังทางเรือของจีน และ อินเดียตลอดจนการจัดหากำลังทางเรือในเชิงรุกของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค อาทิเช่น ต่างเร่งเสริมสร้างกำลังทางเรือเป็นจำนวนมาก และประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เอง เช่น การจัดหาเรือและอากาศยานของไทย การจัดหาเรือดำน้ำ และเครื่องบินเติมน้ำมันกลางอากาศของมาเลเซียและสิงคโปร์ ที่มีเหตุผลเพื่อปกป้องผลประโยชน์และอธิปไตยของชาติก็ตาม ได้ก่อให้เกิดความหวาดระแวงต่อประเทศในภูมิภาค และเกิดการแข่งขันในการเสริมสร้างกำลังกองทัพซึ่งอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสมดุลของกำลังในภูมิภาค และเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทหาร

๓. ปัญหาความขัดแย้งการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะและเขตแดนทางทะเลที่ยังตกลงไม่ได้

ปัญหาความขัดแย้งเนื่องมาจากการปักปันเขตแดนทางบกที่ส่งผลถึงอาณาเขตทางทะเล ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเขตแดนทางทะเลเหลื่อมทับกัน และการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะ ต่าง ๆ ในทะเล ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาดั้งเดิมที่มีความสำคัญยิ่งเกี่ยวพันถึงผลประโยชน์ของชาติเขตแดนอธิปไตย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากการอ้างสิทธิ์เหนือทรัพยากรธรรมชาติน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเล ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวแบ่งเป็นระหว่างประเทศคู่กรณี จากการประกาศเขตทางทะเลเหลื่อมทับกันในบริเวณเขตไหล่ทวีป ที่แต่ละประเทศประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของตน ๒๐๐ ไมล์ทะเล เช่น ความขัดแย้งทางด้านเขตแดนทางทะเลระหว่างประเทศไทย-เวียดนาม มาเลเซีย - อินโดนีเซีย มาเลเซีย - สิงคโปร์ ญี่ปุ่น - เกาหลีใต้ และความขัดแย้งระหว่างประเทศจากการอ้างกรรมสิทธิ์ทางทะเลเหนือหมู่เกาะ สแปรตลีย์ ประกอบด้วย สาธารณรัฐประชาชนจีน ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และ บรูไน

ความขัดแย้งดังกล่าวมีผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งน้ำมันและ ก๊าซธรรมชาติบริเวณหมู่เกาะนาทูนา ของอินโดนีเซีย แหล่งน้ำมัน มาลาปายา และ คามาโกของฟิลิปปินส์” แหล่งก๊าซธรรมชาติบริเวณ นอกชายฝั่งของเกาะซาราวักของมาเลเซีย และแหล่งน้ำมัน Dai Hung ของเวียดนาม ที่อาจถูกลอบ และมีการกระทบกระทั่งกันทางทหารเกิดขึ้น

๔. การก่อการร้ายทางทะเล (Maritime terrorism) การก่อการร้ายจะเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบ ต่อสถานการณ์ความมั่นคงของภูมิภาค นับแต่เกิดเหตุการณ์ โจมตีเรือรบสหรัฐ USS Cole ในเดือนตุลาคมปี ๒๕๔๓ เหตุการณ์โจมตี ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ โจมตีเรือ สินค้าของ ฝรั่งเศสชื่อ Limburg ในปี ๒๕๔๕ และเหตุการณ์ก่อการร้าย ณ เกาะบาห์ลี เมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๕ สำหรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ภัยคุกคามจากการ ก่อการร้ายทางทะเล เป็นเรื่องที่ไม่อาจมองข้าม ได้เช่นกัน โดยเฉพาะใน น่านน้ำของอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ซึ่งมี กลุ่มก่อการร้ายที่สำคัญ ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย Abu Sayyaff Group (ASG) Jemaah Islamiyah (JI) และ Gerakan Aceh Merdeka (GAM) สำหรับกลุ่มที่มีบทบาทสูงในภูมิภาคนี้ ได้แก่ อาบูไซยาฟ (Abu Sayyaff) โดยเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ได้โจมตีเรือเฟอร์รี่ของฟิลิปปินส์ใกล้กรุง มะนิลา มีผู้เสียชีวิต ๑๑๖ คน มีนักวิเคราะห์หลายคน เชื่อว่า รากฐานและการสนับสนุนด้านการเงิน ของกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ เหล่านี้มาจากแหล่งเดียวกัน อย่างไรก็ตามที่ผ่านมการก่อการร้ายที่ โจมตีต่อเป้าหมายทางทะเลนั้นจัดได้น้อยมาก มีประมาณ ร้อยละ ๒ ของการก่อการร้ายทั้งหมด สำหรับประเทศในภูมิภาคนี้ที่ต้องระวังเป็นอย่างมาก คือ สิงคโปร์ ได้หวั่น ญู่ปน ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย อย่างไรก็ตาม กลุ่มก่อการร้ายยังมีความสนใจเป้าหมายในทะเล ด้วย โดยเฉพาะกลุ่มอัล-กออิดะห์ อาจมีเป้าหมายก่อวินาศกรรมระบบการค้าทางทะเล สำหรับพื้นที่ที่เป็น จุดล่อแหลมต่อการก่อการร้ายทางทะเล ได้แก่ ท่าเรือขนาดใหญ่ตามเมืองท่าต่างๆ ที่สำคัญของโลก อีกทั้งปัจจุบันมีแนวโน้มที่กลุ่มก่อการร้ายสากลจะใช้ทะเลของภูมิภาคนี้ในการลักลอบลำเลียงอาวุธ ที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (WMD) อีกด้วย ทั้งนี้สหรัฐอเมริกาได้ริเริ่มจัดตั้งกรอบความร่วมมือ Proliferation Security initiative (PSI) เมื่อ พ.ศ.๔๖ เพื่อเป็นความร่วมมือ ในการยับยั้งติดตามและ กำจัดช่องทางการขนส่งอาวุธ WMD ทั้งทางทะเล ทางบกและทางอากาศ แต่เน้นที่การปิดล้อมทาง ทะเลเป็นหลักเพราะทะเลมีส่วนร้อยละ ๙๐ ของเส้นทางการขนส่งของโลก จุดมุ่งหมายสำคัญของ PSI อยู่ที่การขยายความร่วมมือ ไม่เพียงแต่จำกัดในกรอบประเทศ แต่ความร่วมมืออาจมาจาก ชุมชนทางการทูต ชุมชนด้านความมั่นคงหรือภาคเอกชน ในการปรับปรุงระบบต่อต้านการแพร่ ขยายของ WMD ร่วมกัน การยับยั้งการขนส่ง WMD ทางน่านน้ำ ทางบกและทางอากาศ กรอบ PSI ได้เริ่มขึ้น โดย ๑๑ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์

โปแลนด์ โปรตุเกส สเปน และสหรัฐอเมริกา มีประเทศอื่นๆ เข้าร่วม ได้แก่ สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ ตุรกี กรีซ รัสเซีย และไทย^{๕๖}

๕. ปัญหาโจรสลัด และการปล้นทางทะเล เป็นภัยคุกคามต่อการเดินเรือในภูมิภาค โดยเฉพาะ ในช่องแคบมะละกาเนื่องจากเป็นบริเวณที่เชื่อมต่อกับทะเลทั้งสองด้านและเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งสินค้าที่สำคัญของโลก รวมทั้งมีเรือเดินทางผ่านเข้า-ออกหนาแน่นอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถใช้ความเร่งสูงจึงมีโอกาสถูกโจรสลัดโจมตี ขณะเดียวกันยังเป็นแหล่งทรัพยากรประมงที่สำคัญ ดังนั้นจึงมีเรือประมงเข้าไปทำการประมงในช่องแคบและบริเวณใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก ทำให้มีเหตุการณ์โจรสลัดปล้นเรือบรรทุกสินค้าและเรือประมงอยู่เสมอ ๆ และด้วยลักษณะชายฝั่งของช่องแคบทั้งสองด้านเป็นชายฝั่งเว้าแหว่งและมีเกาะเป็นจำนวนมาก จึงเอื้ออำนวยต่อการหลบซ่อนตัวที่ยากต่อเจ้าหน้าที่เข้าไปควบคุมดูแล นอกจากนี้ในน่านน้ำอินโดนีเซียยังเป็นพื้นที่เสี่ยงปัญหาโจรสลัดมากที่สุดและยังมีแนวโน้มว่าจะยังเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อไป โดยรายงานของ ICC Commercial Crime Services รายงานสถิติโจรสลัดปล้นเรือในช่วง ก.ย. ๕๐ เกิดในสิงคโปร์ ๒ ครั้ง และอินโดนีเซีย ๓ ครั้ง^{๕๗}

๖. ปัญหาการกระทำผิดกฎหมายทางทะเล (Illegal activities at sea) เช่น การค้าของเถื่อน ยาเสพติด การแพร่กระจายของอาวุธสงคราม การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การทำประมงรุกล้ำน่านน้ำ และการค้ามนุษย์ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความเข้มงวดในการปราบปรามทางบก ที่ผ่านมามีปัญหากลุ่มนี้ มักจะเชื่อมโยงมาจากภายนอกประเทศ และประเทศเพื่อนบ้านล้วนเป็นปัญหา และภัยคุกคามบ่อนทำลายความมั่นคงตลอดจนเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวม เป็นได้ว่าภัยคุกคามร่วมกันของประเทศในภูมิภาค

๗. ปัญหาการแพร่กระจายของอาวุธสงคราม เกิดจากความขัดแย้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศที่ยังมีอยู่ในภูมิภาค เช่น การต่อสู้และปราบปรามชนกลุ่มน้อยในพม่า ความขัดแย้งในแคว้นแคชเมียร์ระหว่างอินเดียและปากีสถาน การต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนในอาเจะห์ อินโดนีเซีย ปัญหาความไม่สงบใน ๓ จังหวัดภาคใต้ในไทย ปัญหากลุ่มกบฏพยัคฆ์พิโอเลม ในศรีลังกา ก่อให้เกิดความต้องการและการเคลื่อนย้ายอาวุธสงคราม ซึ่งมีแนวโน้มจะให้การขนส่งทางทะเลอันดามัน อ่าวไทย ทะเลจีนใต้ เป็นเส้นในการลำเลียง เนื่องจากสะดวก เคลื่อนย้ายได้ง่ายและสามารถลำเลียงได้จำนวนมาก^{๕๘}

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๑๑

^{๕๗} กรมข่าวทหารเรือ รายงานสถานการณ์ด้านการข่าว ประจำเดือน ต.ค.๕๐

^{๕๘} นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล, เรื่องเดิม . หน้า ๑๒

๘. ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายทางทะเล เกิดจากความขัดแย้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศที่ยังมีอยู่ในภูมิภาค และปัญหาความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จึงทำให้เกิดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างผิดกฎหมายใน ๒ ลักษณะ คือ ผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบ และ แรงงานต่างด้าว ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะมีอยู่อย่างต่อเนื่องในอนาคตการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้ก่อปัญหาทางสังคม และปัญหาความมั่นคง ตามมา เช่น การก่อการร้าย ยาเสพติด การแพร่กระจายของอาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ อาชญากรรม และโรคระบาด เป็นต้น พื้นที่ที่ประสบปัญหาดังกล่าวมาก ได้แก่ ทะเลอันดามันจากกลุ่มมุสลิมพม่าหรือโรฮิงยา การถูก ทางการพม่ากดขี่ ข่มเหง และประสบปัญหาความยากจนในพม่า ใช้การเดินทางทางทะเลจากจังหวัดชัตต่วย ในพม่าเพื่อลักลอบเข้าไปทำงานในประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

๙. การทำประมงรุกล้ำน่านน้ำ ด้วยปัจจุบันประเทศต่างๆในภูมิภาคได้ประกาศสิทธิเหนือทะเลอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ทางทะเล ๒๐๐ ไมล์ ทำให้พื้นที่ที่เป็นเขตทะเลหลวงลดลง ประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในบริเวณชายฝั่ง และในอ่าวไทยมีจำนวนลดลง มีผลตอบแทนไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการ จึงเกิดการทำประมงที่รุกล้ำน่านน้ำ ทั้งนี้ประเทศหลักด้านการประมงในภูมิภาค ได้แก่ อินโดนีเซีย ไทย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ในขณะที่ทะเลยังมีสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ อยู่ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของ อินเดีย พม่า มาเลเซีย กัมพูชา และอินโดนีเซีย จึงเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งในระดับท้องถิ่นจากการประมงรุกล้ำน่านน้ำซึ่งอาจ นำไปสู่ความขัดแย้งโดยใช้กำลังและ ความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ ทั้งนี้การแสวงประโยชน์ร่วมโดยการเปิดให้สัมปทานทำประมง และการลาดตระเวนร่วมของกำลังทางเรือของประเทศที่มีชายแดนทางทะเลติดต่อกัน เป็นมาตรการหนึ่งที่ช่วยให้ปัญหาดังกล่าวบรรเทาลง

๑๐. ปัญหาภัยธรรมชาติ และอุบัติเหตุทางทะเล แนวโน้มของการเกิดภัยพิบัติที่เกิดจากพายุ และคลื่นลมจะยังคงปรากฏต่อไป รวมถึง ภัยพิบัติขนาดใหญ่จากกรณีภัยพิบัติที่เกิดจากคลื่นสึนามิ เมื่อปลายปี ๔๙ ยังมีโอกาสที่เกิดขึ้นได้อีก เนื่องจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศโลก หรือกรณีของสภาวะโลกร้อน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชน ปัญหาอุบัติเหตุทางทะเลที่เกิดคราบน้ำมันรั่วไหลในทะเล การเกิดคราบน้ำมัน ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากกรณีเรือล่ม เรือจมและอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นภายในเรือ ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ในบริเวณนั้นเป็นวงกว้าง มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและรายได้เข้าประเทศอย่างมากโดยใช้เวลานานในการฟื้นฟู ปัญหาภัยคุกคามอันเกิดจากธรรมชาติมีแนวโน้มจำนวนและความรุนแรงที่จะเพิ่มสูงขึ้น และส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในภูมิภาค เป็นปัญหาภัยคุกคามร่วมที่ต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ

ในการวางแผน การป้องกัน อพยพ ภัย และฟื้นฟู ดังจะเห็นได้จากความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือจากสันามิในอินโดนีเซีย และพายุไต้ฝุ่นนาซึในพม่า เป็นต้น

สถานการณ์ด้านความมั่นคงในพื้นที่ทางทะเลของไทย^{๕๕}

๑. ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ของชีวิตมนุษย์ แต่การพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัวของทรัพยากร เป็นเหตุให้มีการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก เช่น มีปลาน้ำเค็มกว่า ๒,๑๐๐ ชนิด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของชนิดพันธุ์ปลาของโลก แต่ในปัจจุบันนี้ ความหลากหลายทางชีวภาพเหล่านี้กำลังประสบปัญหา มีการลดลงทั้งจำนวนชนิด คุณภาพ และปริมาณ โดยเป็นผลมาจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรเกินศักยภาพของระบบนิเวศน์ เพราะรัฐ สังคม เอกชน และประชาชนขาดความตระหนักในเรื่องคุณค่าและการอนุรักษ์ รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ การให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเพียงพอจากภาครัฐ^{๖๐}

๒. ปัญหาการก่อกวนทางทะเลและการทำลายสภาวะแวดล้อม เป็นปัญหาที่หนักหน่วงยิ่งเช่น การปล่อยน้ำเสียหรือการนำขยะไปทิ้งในทะเล การทำลายสภาวะแวดล้อมจากเรือ และสิ่งปลูกสร้าง การลักลอบปล่อยน้ำมันและของเสียลงทะเล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ในบริเวณนั้นเป็นวงกว้าง จากสถิติปัญหาการเกิดคราบน้ำมันรั่วไหลในทะเลที่ผ่านตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-๒๕๕๐ เฉลี่ยแล้วจะเกิดเหตุการณ์ปีละ ๑๒ ครั้ง อีกทั้งการทำลายทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลจากการทำประมงและการท่องเที่ยวที่ทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจเช่น เรืออวนลากในเขตอนุรักษ์ปะการัง การทำประมงโดยเครื่องมือผิดกฎหมายเช่น ระเบิด ไฟฟ้า แสงสว่าง อวนดัก อุตสาหกรรมดำน้ำ ฯลฯ มีผลต่อวงจรชีวิตของสัตว์น้ำและสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างถึงราก

๓. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ไม่ว่าจะเป็นแง่ของการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมกิจกรรมการใช้ทะเล หรือในบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้ทะเล ซึ่งมีประมาณกว่า ๕๐ ฉบับ ถึงแม้ว่าจะได้มีการให้สัตยาบันในอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยกฎหมายทะเล พ.ศ.๑๙๘๒แล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีคืบหน้าในเรื่องนี้แต่อย่างใด จึงทำให้การควบคุมกิจกรรมทางทะเลของประเทศยังคงมีความ

^{๕๕} ร่างสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล , เรื่องเดิม . หน้า ๑๖ – ๒๐

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๑๖

บกพร่องในด้านต่าง ๆ และไม่สามารถรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางทะเลของประเทศไทยไม่เกิดความยั่งยืน^{๖๑}

๔. ปัญหาการบริหารจัดการผลประโยชน์ของชาติทางทะเล หน่วยงานของรัฐยังคงขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดการประสานงานและบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพในการจัดการผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีอำนาจในการสั่งการ ทั้งแต่ละหน่วยงานยังคงขาดงบประมาณทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้กฎหมายหลายฉบับล้าสมัยและมีความซ้ำซ้อนในอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ รวมทั้งบางครั้งมีข้อจำกัดเชิงพื้นที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนบทบัญญัติทางกฎหมายของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมทุกกรณีในทุกเขตทางทะเล ไม่ว่าจะเป็นในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เขตไหล่ทวีป และในทะเลหลวง ทำให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ดังกล่าว^{๖๒}

๕. ปัญหาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล ด้านท่าเรือและสิ่งอำนวยความสะดวก ไทยมีท่าเรือชายฝั่งทะเลทั้งของรัฐและเอกชนหลายแห่ง แต่เกือบทั้งหมดอยู่ในอ่าวไทย ท่าเรือสินค้าสำคัญของไทยทางฝั่งอ่าวไทย ประกอบด้วยท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือคลองเตย และท่าเรือสงขลา โดยปัจจุบันท่าเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือหลักของประเทศ มีขีดความสามารถรับตู้สินค้า ๗.๕ ล้านตู้คอนเทนเนอร์ต่อปี และมีศักยภาพที่จะขยายให้รับตู้สินค้าได้สูงสุด ๒๐ ล้านตู้คอนเทนเนอร์ต่อปี ท่าเรือคลองเตยมีขีดความสามารถรับตู้สินค้าสูงสุด ๑.๕ ล้านตู้คอนเทนเนอร์ต่อปี ส่วนท่าเรือสงขลา มีข้อจำกัดในด้านการพัฒนาสำหรับท่าเรือฝั่งอันดามัน เป็นท่าเรือที่มีขีดความสามารถรองรับเรือสินค้าได้อย่างจำกัดได้แก่ ท่าเรือระนอง ท่าเรือภูเก็ต และท่าเรือกันตัง การที่ไทยขาดท่าเรือสินค้าขนาดใหญ่ทางฝั่งตะวันตก ทำให้การขนส่งสินค้าและพลังงานผ่านมหาสมุทรอินเดีย ต้องพึ่งพาช่องแคบมะละกาเป็นหลัก ซึ่งมีความเสี่ยงด้านความมั่นคง จากการที่ประเทศไทยไม่สามารถเข้าไปดูแลช่องแคบได้อย่างเต็มที่ ด้านอุตสาหกรรมต่อเรือและซ่อมเรือ อุตสาหกรรมต่อเรือของไทยยังไม่พัฒนา และไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะอุปสงค์ภายในประเทศมีจำกัด อย่างไรก็ตามไทยมีศักยภาพที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมให้ต่อเรือขนาดใหญ่ได้ ด้านผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและการค้าที่เกี่ยวข้องกับทะเลนับว่ามีศักยภาพสูง ในการค้าระหว่างประเทศในอันที่สร้างความมั่นคงให้ประเทศซึ่งจะเป็นสิ่งช่วยเสริมสร้างกำลังอำนาจแห่งชาติทางทะเล^{๖๓}

^{๖๑} เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

^{๖๒} เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๑๗

๖. ปัญหาการทำประมงเกินกำลังผลิต เป็นผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่งทะเล ปัญหาการแย่งชิงพื้นที่ทำการประมง และปัญหาความขัดแย้งในการใช้เครื่องมือประมงต่างชนิดกัน โดยมีความพยายามที่จะใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงแต่ผิดกฎหมายมากขึ้น เพื่อช่วงชิงทรัพยากรที่ร่อยหรอและมียู้อย่างจำกัดมาก จนก่อให้เกิดความรุนแรงระหว่างชาวประมงด้วยกัน และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้มีการกระทำผิดกฎหมายมากขึ้น สำหรับปัญหาการทำประมงต่างประเทศ เรือประมงไทยบางส่วนได้ลักลอบเข้าไปทำประมง และถูกเรือของทางการประเทศเพื่อนบ้านจับกุมอยู่บ่อยครั้ง รวมถึงปัญหาการไม่สามารถบรรลุข้อตกลงของเส้นเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนทั้งฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน ในขณะที่สถานการณ์ทำประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะและประมงนอกน่านน้ำยังมีความไม่เป็นเอกภาพของผู้ประกอบการประมงไทย มีความพยายามที่จะขอรับการคุ้มครองสิทธิตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลปี ๑๙๘๒^{๖๔} ซึ่งไทยได้ให้สัตยาบันมีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๔ มิ.ย. ๕๔ ที่ผ่านมากองเรือประมงไทยอยู่ในฐานะตั้งรับในการเจรจาต่อรองและตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบเมื่อถูกประเทศอื่นจับกุม นอกจากนี้ยังปรากฏการรุกรานน่านน้ำจากเรือประมงต่างชาติ

๗. ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรในทะเลระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ ความต้องการใช้ทรัพยากรจากทะเลที่มีมากขึ้น ทั้งเพื่อการบริโภคในประเทศ และการผลิตเพื่อส่งออก ส่งผลให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรในทะเลระหว่างคนในชาติ จนนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งระหว่างชาวประมงพื้นบ้านกับผู้ประกอบการประมงพาณิชย์ ความขัดแย้งระหว่างเรือประมงกับกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำริมฝั่งความขัดแย้งระหว่างชาวประมงกับผู้ประกอบการท่องเที่ยว ความขัดแย้งระหว่างชาวบ้าน ชาวประมง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวกับบริษัทชุดเจาะปิโตรเลียมในทะเล^{๖๕} เป็นต้น

๘. ปัญหาความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งกัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย และปัญหาการประมงที่มีการละเมิดน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้าน (พม่า กัมพูชา เวียดนาม อินโดนีเซีย และมาเลเซีย) แม้ว่าจะได้มีการเจรจาตกลงกัน แต่ก็ ยังคงเป็นปัญหาสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไข

๙. ปัญหาการขนส่งสิ่งผิดกฎหมายที่ใช้เส้นทางขนส่งทางทะเล มีการลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมายที่ทำเป็นเรือขายโดยทั้งคนไทยและชาวต่างชาติโดยใช้เรือสินค้า เรือท่องเที่ยวและเรือประมงเป็นพาหนะในการกระทำผิด โดยการลักลอบลำเลียงสินค้าผิดกฎหมาย เช่น

^{๖๔} เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๘

น้ำมันเถื่อน ยาเสพติด อาวุธสงคราม ไม้ บุหรี่ เหล้า เป็นต้น โดยเฉพาะน้ำมันเถื่อนที่มีการประมาณการว่ามีการลักลอบขนถ่ายในทะเลในปี พ.ศ.๒๕๕๐ คาดว่ามีปริมาณกว่า ๑,๐๐๐ ล้านลิตร หรือเทียบเป็นมูลค่าที่รัฐสูญเสียประโยชน์กว่า ๘,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี^{๖๖} ส่วนการลักลอบนำอาวุธสงครามมีการลักลอบลำเลียงโดยทางทะเลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน นอกจากนี้แล้วสถานการณ์ดังกล่าวได้ทวีจำนวนมากขึ้น จากการที่ภาครัฐไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการควบคุมดูแลและรับมือกับสถานการณ์/ปัญหาที่เกิดขึ้น และมีการพัฒนาเทคนิควิธีการในการกระทำผิดที่ยากต่อการตรวจจับ

๑๐. ปัญหายาเสพติด กลุ่มผู้ค้าทั่วโลกยังคงนิยมใช้การลักลอบขนส่งยาเสพติดในรูปแบบของสารเคมีที่ใช้ในการผลิตและผลผลิตยาเสพติดโดยทางเรือ ทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาค เนื่องจากสามารถหลีกเลี่ยงการตรวจจับได้ง่าย โดยซุกซ่อนปะปนไปในตู้สินค้า และขนส่งได้ครั้งละจำนวนมาก เป็นการขนส่งทางท่าเรือของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

๑๑. ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธ การลักลอบนำอาวุธสงครามเข้าประเทศ มีการลักลอบลำเลียงโดยทางทะเลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน โดยซุกซ่อนมากับเรือประมงที่ออกมาจากจังหวัดเกาะกง หรือจังหวัดกัมปงโสม ตัดข้ามอ่าวไทยมายังจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาวุธบางส่วนอาจถูกนำมาใช้ในประเทศไทย โดยกลุ่มก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มต่อต้านรัฐบาล และเครือข่ายอาชญากรรมในประเทศ ทั้งนี้ประเทศไทยยังเป็นทางผ่านของอาวุธสงครามไปยังประเทศอื่นด้วย อาวุธบางส่วนอาจถูกส่งผ่านทางบกไปให้ชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านรัฐบาลในพม่า ลาว อินเดีย และศรีลังกา

๑๒. ปัญหาการขนส่งอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สร้างอาวุธ กำลังจะเป็นปัญหาสำคัญของไทยในห้วงระยะเวลาที่จะมาถึงนี้ หลังจากรัฐบาลพม่าและเกาหลีเหนือกลับมาสร้างความสัมพันธ์กันอีกครั้ง ทำให้สหรัฐฯ จับตามองและระแวงว่า จะมีการร่วมกันพัฒนาอาวุธทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction: WMD) หรือเทคโนโลยี/วัสดุ/อุปกรณ์นิวเคลียร์ โดยสหรัฐฯ ได้เฝ้าดูการเคลื่อนไหวของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะเรือบรรทุกสินค้าที่ออกเดินทางมาจากเกาหลีเหนือ ถ้าพม่ากำลังสร้างอาวุธนิวเคลียร์โดยได้รับความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์จากเกาหลีจริง ต้องผ่านช่องแคบมะละกาและน่านน้ำบางส่วนของไทย ซึ่งจะเป็นประเด็นว่าไทยควรร่วมมือกับสหรัฐฯ ในการสกัดกั้นเรือสินค้านี้หรือไม่ เพราะไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับพม่า แต่การมีอาวุธนิวเคลียร์ก็จะทำให้พม่ามีสถานะเป็น ภัยคุกคามร้ายแรงต่อไทยได้ในอนาคต

^{๖๖} เรื่องเดียวกัน.หน้าเดียวกัน.

๑๓. ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย แรงงานต่างด้าว และการค้ามนุษย์

เนื่องจากภาคเอกชนมีความต้องการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่ และจากปัญหาทางเศรษฐกิจภายในของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้การดำเนินการในรูปของขบวนการลักลอบขนคนข้ามชาติ และการค้ามนุษย์และไทยยังประสบปัญหาการที่แรงงานจากประเทศอื่นใช้เป็นเส้นทางลักลอบผ่านเพื่อไปทำงานยังประเทศที่สาม ดังนั้น จึงทำให้แนวโน้มของการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายยังคงปรากฏอยู่ตลอดแนวทางทะเลอย่างต่อเนื่อง โดยหลายครั้งมีประเด็นละเอียดอ่อน เช่น ในประเด็นเรื่องมนุษยธรรม สิทธิมนุษยชน เป็นต้น ที่สื่อมวลชน NGOs องค์กรระหว่างประเทศ และรัฐบาลต่างประเทศใช้สร้างแรงกดดันทางการไทย ดังนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างยั่งยืนจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประเทศต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเน้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๑๔. ปัญหาภัยคุกคามอันเกิดจากธรรมชาติ สถานการณ์ภัยจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ทั้งพายุ สึนามิ สดอร์มเซิร์จ การกัดเซาะชายฝั่ง การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก จะส่งผลกระทบมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอนาคตจะกลายเป็นทั้งปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการสร้างยุทธศาสตร์และแผนรองรับทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๑๕. ปัญหาผู้ก่อการร้าย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีการปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายค่อนข้างสูง และนอกจากมีเชื่อมโยงกันและกันภายในภูมิภาคแล้ว ยังมีหลักฐานที่ยืนยันว่ามีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มก่อการร้ายสากลอย่างกลุ่ม Al-Qaeda ที่มีการวางแผนที่จะใช้ทะเล ในการทำการก่อการร้ายอีกด้วย โดยเครือข่ายก่อการร้ายดังกล่าวอาจมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มโจรสลัด หรือกลุ่มโจรที่ปล้นเรือสินค้าหรือเรือประมงที่สัญจรในบริเวณช่องแคบมะละกา

๑๖. ปัญหาการคุกคามทางทะเลจากผู้ก่อการร้ายต่อประเทศไทย มีความเป็นไปได้ที่เครือข่ายขบวนการก่อการร้ายสากลในอินโดนีเซีย อาจใช้เส้นทางทางทะเลด้านอันดามันลักลอบเข้ามาเคลื่อนไหวนับสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย หรือปฏิบัติการต่อเป้าหมายผลประโยชน์ของสหรัฐฯ และชาติพันธมิตรในไทย จากแนวโน้มดังกล่าว จึงทำให้ชายฝั่งประเทศไทยเคยถูกประกาศให้เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยต่อตัวเรือ ต่อการเกิดสงครามต่อการถูกโจมตี การก่อการร้ายและอันตรายอื่น ๆ (list of areas at risk for hull, war, strikes, terrorism and related perils) ตั้งแต่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ของประเทศไทยตั้งแต่จังหวัดสงขลาถึงนราธิวาส (Thailand, southern Gulf coast of, between and including Songkhla and Narathiwat) โดย The Joint War Committee: JWC เมื่อ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๘

โดยประมาณจะทำให้ค่าประกันภัยเรือเพิ่มขึ้นต้นละ ๐.๕ ดอลลาร์สหรัฐฯ และได้มีการยกเลิกประกาศดังกล่าว เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๑^{๖๗}

๑๗. ปัญหาโจรสลัดและอาชญากรรมข้ามชาติ ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาภัยคุกคามจากโจรสลัดที่เกิดขึ้นนอกน่านน้ำไทย ได้แก่ เขตน่านน้ำโซมาเลีย และบริเวณช่องแคบมะละกา โดยเฉพาะการที่เรือไทยถูกปล้นและเรียกค่าไถ่ในอ่าวเอเดน ประเทศโซมาเลีย ส่วนช่องแคบมะละกาเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าสำคัญที่ไทยต้องพึ่งพา เนื่องจากท่าเรือขนถ่ายสินค้าหลักอยู่ทางด้านอ่าวไทย การลำเลียงสินค้าสำคัญ โดยเฉพาะการนำเข้าน้ำมันของไทยล้วนต้องอาศัยช่องแคบมะละกาทั้งสิ้น ดังนั้นการคุกคามของโจรสลัดในช่องแคบมะละกา จึงคุกคามผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของไทยอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามปัญหาการคุกคามจากโจรสลัดในช่องแคบมะละกามีแนวโน้มลดลง อันเป็นผลจากความร่วมมือในการลาดตระเวนร่วมในช่องแคบระหว่างมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย การให้ความช่วยเหลือจากญี่ปุ่นในการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือ ระดับภูมิภาคในการต่อสู้กับโจรสลัด (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia: ReCAAP) และการกำหนดมาตรการป้องกันภัยจากโจรสลัดขององค์กรทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organization: IMO)^{๖๘}

๑๘. ปัญหาการขาดแคลนแรงงานบนเรือพาณิชย์และเรือประมง จากคุณลักษณะของประชากร ประเทศไทยมีจำนวนประชากรมาก แต่อุปนิสัยประจำชาติของคนไทยนิยมประกอบอาชีพบนบกมากกว่าในทะเล ทำให้ไทยขาดแคลนแรงงานบนเรือพาณิชย์และเรือประมงจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางทะเลของประเทศไทย รวมทั้งส่งผลให้สนใจหรือเข้าใจในเรื่องทางทะเลค่อนข้างน้อย ซึ่งสะท้อนออกมาในการกำหนดนโยบายในอดีตของรัฐที่ให้ความสำคัญกับการใช้และรักษาผลประโยชน์จากทะเลค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับชาติอื่น ๆ

^{๖๗} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๑๕

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน . หน้า ๒๐

สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงทางทะเล

การปฏิบัติของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของชาติทางทะเล ในปัจจุบัน เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันในลักษณะของการประสานการปฏิบัติภายใต้โครงสร้างของ ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล(สรชล.) ประกอบด้วย ส่วนปฏิบัติการหลัก และ ส่วนปฏิบัติการร่วม โดยส่วนปฏิบัติการหลักประกอบด้วย หน่วยงาน ความมั่นคงทางทะเลที่มีกำลังทางเรือปฏิบัติการในทะเล ๖ หน่วยงาน ได้แก่ กองทัพเรือ กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมศุลกากร กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกองบังคับการตำรวจน้ำ การปฏิบัติงานที่ผ่านมายังคงประสบปัญหา สามารถสรุปในภาพรวมได้แก่ หน่วยงานต่างๆยังคง ปฏิบัติการในลักษณะต่างหน่วยต่างทำ ด้วยข้อจำกัดในด้าน งบประมาณ กฎหมาย ขาดการ บูรณาการ แม้จะได้มีการจัดตั้ง สรชล.เพื่อให้เกิดการประสานงาน แต่ก็ยังเป็นเพียงการประสาน ไม่มีอำนาจการสั่งการให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งปฏิบัติได้ ทำให้ประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานมีอย่างจำกัด ไม่เกิดประสิทธิผล การแก้ปัญหาดังกล่าวได้มีความพยายามปรับปรุง โดยการเสนอให้มีการ โครงสร้างทั้งภายในหน่วยเอง และ ระหว่างหน่วยเพื่อให้เกิดการบูรณาการ อย่างมีประสิทธิภาพ กับให้มีการปรับปรุงกฎหมาย ที่มีอยู่เดิมให้ทันสมัย และออกกฎหมายใหม่ ให้รองรับการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญา UNCLOS1982 ซึ่งความพยายามดังกล่าว ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป

สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในทศวรรษหน้าจะมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วขึ้นอยู่กับ ๔ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ลักษณะภูมิรัฐศาสตร์และความสำคัญของทะเล สถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเล ปัญหาภัยคุกคามทางทะเล และ ความร่วมมือด้านความมั่นคง ทางทะเลในภูมิภาค เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดแนวความคิดซึ่งจะนำไปใช้เป็นกรอบในการกำหนด บทบาทของกองทัพเรือกับงานด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศในทศวรรษหน้า จากผลการศึกษา พบว่าทะเลในบทบาทที่เป็นเส้นทางขนส่งคมนาคมและการค้า (The sea as a medium of transportation and exchange) เป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่สุด และ ไม่เพียงมีความสำคัญต่อ ประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเท่านั้นแต่ยังมีความสำคัญต่อประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ด้วย เป็น ผลประโยชน์ร่วมกันที่ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากทะเลในบทบาทนี้จะมีส่วนสำคัญในการร่วมกัน รักษาเสถียรภาพความมั่นคงทางทะเลสำหรับบทบาทของทะเลในฐานะที่เป็นแหล่งทรัพยากร

(The sea as the resource) และเป็นสื่อในการแผ่อำนาจอธิปไตย (The sea as a medium for dominion and sovereignty) นั้นเป็นบทบาทที่มีความสำคัญเฉพาะประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน และทั้งสองบทบาทนี้ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน คือ อำนาจอธิปไตยเหนืออาณาเขตทางทะเลจะเป็นตัวกำหนดความเป็นเจ้าของของทรัพยากร ในขณะที่การคุ้มครองและการแข่งขันทรัพยากร ทางทะเลเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรักษา และขยายอำนาจอธิปไตยทางทะเลเช่นกัน ทะเลในบทบาทดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งท้าทายต่อความมั่นคงทางทะเลที่จำเป็นต้องระมัดระวัง

สำหรับบทบาทของประเทศมหาอำนาจ สหรัฐอเมริกาจะยังคงรักษาอิทธิพลของตนในการรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และการคงกองกำลังในจุดต่างๆ ผ่านพันธมิตรแบบ ทวิภาคีที่เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับอินเดียเพื่อปิดล้อม ป้องกันการขยายอิทธิพล ของจีน และรัสเซีย ไม่ให้ขยายอิทธิพลสู่มหาสมุทรอินเดียทางด้านเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะพม่า พร้อมกับผลักดันให้ญี่ปุ่นเพิ่มบทบาท และเพิ่มความรับผิดชอบในการรักษาเส้นทางเดินการค้าเลียบน่านน้ำจากตะวันออกกลางไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้มากขึ้น ในขณะที่จีนซึ่งเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคได้ขยายอิทธิพลลงมาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ด้วยนโยบายต่างประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความไว้วางใจ การมีผลประโยชน์ร่วมที่เท่าเทียมกัน และการร่วมมือภายใต้หลักการพื้นฐานการเคารพอธิปไตยซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการเผชิญหน้าและสงคราม ทั้งนี้จีนยังอ้างความจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องช่วยผลักดันระบบโลกที่มีหลายขั้วอำนาจ สำหรับอินเดียแสวงหาความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศในกลุ่มอาเซียนมากขึ้น ตามนโยบายมุ่งตะวันออก (Look East) รักษาไว้ซึ่งอำนาจและการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในมหาสมุทรอินเดีย เพื่อถ่วงดุลอำนาจจากการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมหาสมุทรอินเดีย การแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคนี้ เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ก่อให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค เพื่อใช้เป็นอำนาจในการต่อรองและรักษาเสถียรภาพด้านความมั่นคงในภูมิภาค ความร่วมมือของประเทศภายในภูมิภาค ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงมีความหวาดระแวงซึ่งกันและกันจากปัญหาความขัดแย้งเรื่องเขตแดน และการแข่งขันทรัพยากร ได้เร่งปรับตัวเพื่อรวมกลุ่มความร่วมมือเพื่อใช้เป็นอำนาจในการต่อรองทางด้านการค้า การขยายอิทธิพลของมหาอำนาจ และเพื่อรองรับต่อปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เป็นภัยคุกคามร่วมกัน ความร่วมมือภายในภูมิภาคที่เดิมมีลักษณะความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจเป็นแบบพหุภาคี ในขณะที่ความร่วมมือด้านความมั่นคงหลักเป็นความร่วมมือแบบทวิภาคีที่เน้นการปฏิบัติการร่วมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งบริเวณชายแดน มีแนวโน้ม

เข้มแข็ง และขยายตัวเป็นในลักษณะของความร่วมมือแบบผสมผสาน ทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจ และการทหารมากขึ้น โดยมีเป้าหมายที่จะเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี ๒๕๕๘ ทำให้ความมั่นคงทางทะเลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่าง ประเทศในภูมิภาคที่เดิมเป็นแบบทวิภาคี มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเป็นแบบพหุภาคีมากขึ้นเช่นกัน ความร่วมมือด้าน ความมั่นคงทางทะเลที่สำคัญดำเนินการภายใต้กรอบ ASEAN มีทั้งแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ที่สำคัญ เช่น ความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค เอเชีย-แปซิฟิก(ASEAN Regional Forum: ARF) การลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา ความตกลง ว่าด้วย ความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อการต่อต้านโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธใน เอเชีย (ReCAAP) เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้ตรวจ สภาวะแวดล้อมของสภาพปัญหาและความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ทั้งปัญหา สภาพความขัดแย้ง ในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก และ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมไปถึงสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่ทางทะเลของ ประเทศไทย และ ปัญหาในการปฏิบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งทั้งหมดล้วนมีผลกระทบ ความมั่นคงทางทะเลของประเทศทั้งสิ้น

แผนภาพที่ ๔
ขั้นตอนการวิจัยบทที่ ๔
ยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลในทศวรรษหน้า

